

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

ЦИВІЛЬНЕ ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО

Казуси

Навчально-методичний посібник

Чернівці
Чернівецький національний університет
2020

УДК 347.9
Ц57

Друкується за ухвалою Вченої ради
Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича
(Протокол № 12 від 23.12.2019)

Рецензенти:

Фурса Світлана Ярославівна, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри нотаріального та виконавчого процесу і адвокатури Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Жукевич Ігор Васильович, кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного права і процесу Університету Короля Данила, проректор з науково-педагогічної роботи

Автори: *Остафійчук Людмила Аурелівна*, к.ю.н., доцент кафедри процесуального права Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича; *Татулич Ірина Юріївна*, к.ю.н., доцент кафедри процесуального права Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича; *Цибуляк-Кустевич Анна Степанівна*, к.ю.н., асистент кафедри процесуального права Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича; *Щербанюк Оксана Володимирівна*, д.ю.н., доцент, завідувач кафедри процесуального права Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Ц57 Остафійчук Л. А., Татулич І. Ю., Цибуляк-Кустевич А. С., Щербанюк О. В.
Цивільне процесуальне право : казуси : навч.-метод. посібник / За заг. ред.
д.ю.н., завкафедри процесуального права О. В. Щербанюк. Чернівці:
Чернівецьк. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 86 с.

У навчально-методичному посібнику запропоновано казуси різного ступеня складності для студентів-правників з курсу «Цивільне процесуальне право», які можуть бути використані під час аудиторної та самостійної роботи для перевірки та закріплення набутих у ході навчального процесу теоретичних знань.

Розраховано на студентів, аспірантів та викладачів правничих факультетів вищих навчальних закладів, а також широке коло зацікавлених читачів.

УДК 347.9

© Чернівецький нац. ун-т, 2020

ЗМІСТ

Передмова.....	4
Методика вирішення казусів	7
Загальні положення цивільного процесуального права	10
Принципи цивільного судочинства.....	12
Суд як суб'єкт цивільних процесуальних правовідносин.....	17
Учасники справи	19
Представники	25
Інші учасники судового процесу.....	28
Цивільна юрисдикція	32
Докази та доказування.....	35
Процесуальні строки	38
Судові витрати	40
Судові виклики і повідомлення.....	44
Заходи процесуального примусу.....	46
Позовне провадження.....	50
Наказне провадження	59
Окреме провадження	62
Апеляційне провадження	67
Касаційне провадження.....	74
Підстави перегляду судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами.....	79
Процесуальні питання, пов'язані з виконанням судових рішень у цивільних справах та рішень органів (посадових осіб). Судовий контроль за виконанням судових рішень	82
Відновлення втраченого судового провадження	84

ПЕРЕДМОВА

За час становлення України як незалежної, демократичної, правової держави, у якій права та інтереси людини і громадянина проголошено Конституцією України найвищою соціальною цінністю, що визначає спрямованість розвитку і діяльності держави, одним з найактуальніших питань залишалося реформування судової системи. Проведення в Україні судової реформи є однією із найактуальніших проблем сьогодення, що мала на меті створення належних та ефективних гарантій захисту прав і законних інтересів людини й громадянина незалежним та неупередженим судом. Наявність професійної і незалежної судової системи є однією з основних заporук існування правової держави. Здійснення судової реформи в Україні (зміни до Конституції України, прийняття нового Закону України «Про судоустрій і статус суддів», прийняття у новій редакції від 3.10.2017р. процесуальних кодексів: Цивільного процесуального кодексу України, Господарського процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України) актуалізує дослідження основних понять та інститутів судової влади та судової системи. Адже у процесі здійснення правосуддя, спрямованого на захист прав і свобод громадян, як і в будь-якій демократичній правовій державі, провідну роль відіграють, в першу чергу, досконале законодавство, ефективні та дієві механізми його реалізації, належна організація роботи судової системи тощо.

Цивільне процесуальне право України – одна з профілюючих дисциплін згідно з навчальним планом юридичного факультету. Навчальна дисципліна належить до фундаментальних, нормативних, обов'язкових юридичних дисциплін і посідає провідне та центральне місце у професійній підготовці юристів. Глибоке засвоєння студентами судової та інших форм захисту суб'єктивних прав, свобод та інтересів є необхідною умовою формування юристів, зокрема, майбутніх суддів, прокурорів, адвокатів, нотаріусів. Адже в наше сьогодення головним завданням для професійного юриста є опанування основних положень чинного цивільного процесуального законодавства України, що регулює суспільні відносини у сфері здійснення правосуддя у цивільних справах, а також отримання навичок застосування відповідних нормативних актів, складання цивільних процесуальних документів, вирішування конкретних практичних завдань, пов'язаних із застосуванням норм цивільного процесуального права, і відстежування та аналіз змін в поточному законодавстві, визначення проблем правильного застосування процесуального законодавства в

різних категоріях справ у цивільному судочинстві та шляхів їх вирішення, дослідження та використання практики судів різних інстанцій з розгляду і вирішення цивільних справ.

Студенти повинні оволодіти практичними навичками роботи з відповідними законами, підзаконними нормативними актами, використанням спеціальної юридичної термінології з навчальної дисципліни цивільний процес. Готуючись до практичних занять, студент вчиться конспектувати та аналізувати нормативні матеріали, інші державно-правові джерела та літературу, узагальнювати знання, отримані з різних джерел.

За своєю структурою практикум складається із казусів, вирішення яких сприятиме належному застосуванню теоретичних положень з цивільного процесуального права. При підготовці студентів до дисципліни «Цивільне процесуальне право» використовуються такі методи навчання: організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності, стимулювання і мотивації навчальної діяльності, контролю і самоконтролю. Цивільне процесуальне законодавство України останнім часом активно реформується і збірник казусів підготовлено з урахуванням змін, що відбулися впродовж цього часу.

Таким чином зміст посібника орієнтований як на вивчення теоретичної частини цивільного процесуального права, так і на судову практику, процесуальні документи, виконання судових рішень тощо. Матеріал збірника викладений доступною, зрозумілою мовою, з використанням нормативних першоджерел, зокрема, Конституції України, Цивільного процесуального кодексу України, постанов та рішень судових інстанцій України та Європейського суду з прав людини, метою якого є сприяння засвоєнню інформації студентами денної та заочної форм навчання.

Збірник казусів з цивільного процесуального права підготовлено для забезпечення науки «Цивільне процесуальне право України», яка належить до нормативних наук для підготовки фахівців зі спеціалізації «Право». «Цивільне процесуальне право України» посідає центральне місце серед інших наук, передбачених навчальною програмою, є її невід'ємною частиною, оскільки дозволяє вивчити загальний процесуальний порядок розгляду і вирішення цивільних справ у суді, зокрема, у суді першої інстанції, а також у провадженнях із перегляду судових рішень. Даний збірник розроблено з метою засвоєння студентами-юристами теоретичного матеріалу та вміння застосувати його на практиці. Проведення практичних занять шляхом розв'язування даних казусів сприятиме кращому засвоєнню теорії з

цивільного процесуального права, вмінню аналізувати та вивчати ту чи іншу проблемну ситуацію, поглибленню вмінь користуватися науковою літературою та нормативно-правовими актами, що в подальшому призведе до ефективного вивчення та засвоєння необхідних знань та навичок з даного курсу.

Використання даного збірника дозволить успішно виконати завдання, що стоять перед студентами під час вивчення курсу, до яких можна віднести: опанування теорії цивільного процесуального права, положень цивільного процесуального законодавства України, інших джерел, а також практики розгляду судами першої інстанції цивільних справ у різних видах проваджень; визначення проблем правильного застосування процесуального законодавства в різних категоріях справ у цивільному судочинстві та шляхи їх вирішення; вміння використовувати теоретичні положення науки цивільного процесуального права для вирішення конкретних практичних завдань; правильне застосування норм цивільного процесуального, цивільного, сімейного, трудового, земельного, житлового законодавства в судовій практиці; дослідження та використання практики судів перших інстанцій з розгляду і вирішення цивільних справ різних видів проваджень.

Укладачі збірника висловлюють подяку всім, хто своїми порадами, зауваженнями, пропозиціями та побажаннями сприяли підготовці та виданню даного збірника казусів.

Методика вирішення казусів

Найважливішою особливістю сьогоденної юридичної освіти в Україні є поєднання елементів теоретичного і практичного навчання. Лекції та практичні заняття (аудиторна робота) складають лише половину навчального процесу з дисципліни Цивільне процесуальне право України. Решта підготовки студент має пройти самостійно.

Всі теми навчального процесу тісно пов'язані одна з одною, володіють системністю та логікою. На лекції викладач подає студентам основні положення тем, які студенти знають заздалегідь (робоча програма навчальної дисципліни «Цивільне процесуальне право України» розміщена на сайтах юридичного факультету та кафедри процесуального права), орієнтує студентів на основоположні категорії і поняття цивільного процесуального права з використанням прикладів вітчизняної правозастосовної судової практики та практики ЄСПЛ. За кожною темою лекційного заняття слідує практичні, на яких студентам пропонується вирішити казуси.

Казус від лат. casus – випадок, інцидент. В праві і міжнародному праві – визначна в силу якихось чинників справа, що розглядається судом.

Основну підготовку до практичних занять по вирішенню казусів студенти проходять самостійно. Якісне вивчення курсу цивільного процесу, як і розв'язання запропонованих казусів, – не можливе без належної самостійної роботи по засвоєнню теоретичної частини предмету Цивільне процесуальне право України; законодавства України, міжнародних договорів та інших нормативно-правових актів, що є джерелами норм цивільного процесуального права; матеріалів судової практики.

Методика перевірки знань за допомогою казусів являє собою вирішення студентами конкретних практичних ситуацій, які розроблені відповідно до теоретичного матеріалу, з метою вдосконалення набутих знань і навичок, опанування практичного досвіду у виявленні та розв'язанні проблем, застосуванні альтернативних шляхів вирішення завдань тощо.

При роботі з казусом студент повинен:

- 1) визначити характер правовідносин, які виникли між сторонами;
- 2) з'ясувати за яким видом провадження буде розглядатися дана справа;
- 3) окреслити законодавчу базу, що здійснює нормативно-правове регулювання відповідних правовідносин;

- 4) встановити суб'єктний склад учасників справи з визначенням їх правового статусу згідно з нормами законодавства;
- 5) установити, чи має місце у даній ситуації порушення норм права;
- 6) визначити, як можна відновити порушене право або припинити його порушення;
- 7) описати алгоритм дії сторони, права якої порушено;
- 8) вказати орган, до юрисдикції якого віднесено розгляд даного спору;
- 9) установити етапи та процесуальний порядок розгляду спору;
- 10) запропонувати можливу стратегію захисту та дії протилежної сторони;
- 11) передбачити результат вирішення спору;
- 12) дати оцінку процесуальним діям учасників справи відповідно до норм чинного процесуального законодавства;
- 13) визначити та проаналізувати спосіб виконання судового рішення та ін.

Вирішуючи казус, студент має коротко в письмовому вигляді, викласти своє бачення вирішення казусу відповідно до запропонованих у збірнику запитань.

На практичному занятті казус вирішується студентом з допомогою викладача з послідовним та детальним викладом та висвітленням всіх деталей, на які потрібно звертати увагу, при цьому обов'язково з аудиторією обговорюються теоретичні питання, студенти слідкують за ходом міркування доповідача та викладача по вирішенню казусу і коректують свої рішення в зошитах.

Коли казус охоплює один предмет, але який розглядається в різних ракурсах, студенти можуть порівнювати та зіставляти свої відповіді із відповідями інших студентів. Це створює розуміння проблеми.

Найкращий підхід до розв'язання будь-якого питання, якщо є можливість охопити різні аспекти однієї ситуації і дати студентам можливість оцінити один із них детально в якості вступу до розуміння інших. Наприклад, після моделювання судового засідання або слухаючи обговорення конкретного прикладу із життя, пов'язаного з правовим спором, різні робочі групи можуть аналізувати позиції/інтереси адвоката позивача, адвоката відповідача, прокурора і судді. Розуміння підвищується через додатковий аналіз і навчання тому, як дивитися на проблему зі сторін різних учасників судового спору.

Перевагами такого методу навчання є: студенти відчувають відповідальність за хід практичного заняття, адже самостійно на нього вливають; сприяє обмінові інформацією, ідеями і думками між студентами в неофіційній обстановці; розвивають і змінюють міжособистісні відносини і цінності в групі; практичне заняття є корисним, стимулюючим, цікавим для студентів; виробляє професійну колегіальність і поглиблює професійні і міжособистісні зв'язки; формує консенсус відносно того, як розглядати і вирішувати проблеми і ситуації, які повторюються або є типовими.

Стійка цінність результату отримується тільки тоді, коли виконувані студентами завдання пов'язані з реальними ситуаціями і проблемами та орієнтована на майбутню практику. Такі методи дозволяють отримати значний виграш для професійного формування правника.

Враховуючи різноманітність варіантів методик навчання, такий інтерактивний метод навчання як вирішення казусів має бути на першому місці, зважаючи на його переконливу і мотиваційну цінність, а також можливість зробити практичні заняття цікавими для студента.

Загальні положення цивільного процесуального права

КАЗУС 1

16.04.1998 року на підставі розпорядження Дніпровської районної державної адміністрації міста Києва від 16 квітня 1998 року № 4С-209 органом по оформленню права власності на об'єкти нерухомого майна і житла було видано свідоцтво про право власності на житло, відповідно до якого квартира належить на праві спільної часткової власності гр. Б. та членам його сім'ї: гр. С., гр. А., гр. Г. та гр. К. в рівних долях.

Проте, на момент видачі свідоцтва про право власності, гр. К. не могла бути стороною правочину, оскільки померла за три роки до приватизації квартири (підтверджується свідоцтвом про смерть виданим 16.03.1995 року Виконавчим комітетом Дулицької сільської ради Сквирського району Київської області, актовий запис № 16). Її не було знято з реєстраційного обліку у зв'язку зі смертю, і вона помилково як співвласник квартири була зазначена у свідоцтві про право власності на житло.

Рішенням Апеляційного суду м. Києва від 07 листопада 2017 року в задоволенні позову громадянина А. до Дніпровської районної в м. Києві державної адміністрації, Територіальної громади м. Києва в особі Київської міської ради, треті особи: громадянин Б., громадянин В. про визнання частково недійсним свідоцтва про право власності на житло та визнання права власності на частину нерухомого майна відмовлено. У рамках даної справи суд апеляційної інстанції встановив, що померла особа не має обсягу цивільної дієздатності, а тому не може бути учасником правочину в силу закону (ч. 2 ст. 203 ЦК України). За таких обставин правочин з передачі у власність (відчуження) померлій особі права власності на частину квартири є нікчемним в силу ч. 2 ст. 215 ЦК України і визнанню недійсним у судовому порядку не підлягає. Проте, фактичне зменшення кількості учасників правочину з приватизації квартири є підставою для збільшення розміру частки кожного з них у праві власності, які визначені сторонами правочину як рівні. При цьому суд апеляційної інстанції зазначив, що вимог про перерозподіл розміру часток учасників приватизації квартири у справі пред'явлено не було.

Позивач гр. А. звернувся до Дніпровського районного суду м. Києва з позовом до Дніпровської районної в місті Києві державної адміністрації, треті особи: гр. Б., гр. В. про перерозподіл розміру часток учасників приватизації квартири.

Дніпровський районний суд м. Києва відмовив у задоволенні позову, оскільки стороною позивача обрано невірний спосіб захисту.

Запитання:

1. Чи правомірне рішення ухвалив суд? Відповідь обґрунтуйте.
2. Що означає «спосіб захисту, який застосовується судом»?
3. Які форми захисту цивільних прав Ви знаєте?
4. Чи встановлено Цивільним процесуальним кодексом України обмеження на право звернення до суду за захистом своїх порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи законних інтересів?
5. Дайте визначення понять: «цивільний процес», «стадія цивільного процесу», «провадження в цивільному судочинстві», «цивільна процесуальна форма».

КАЗУС 2

Розглянувши матеріали цивільної справи, суддя Канівського міськрайонного суду Черкаської області ухвалив: позовну заяву заступника керівника Золотоніської місцевої прокуратури в інтересах держави в особі Канівської районної ради до Канівського районного будинку школярів та юнацтва про визнання незаконним та скасування наказу, – вважати неподаною та повернути позивачеві.

Пред'являючи позов у вказаній справі, прокурор виходив з необхідності вирішення проблем суспільного значення, про що свідчить той факт, що внаслідок прийнятого оспорюваного рішення, порушуються основні завдання позашкільної освіти.

Суд звернув увагу, що захищати інтереси держави повинні насамперед відповідні суб'єкти владних повноважень, а не прокурор. Судом встановлено, що позовну заяву прокурором подано в інтересах держави в особі Канівської районної ради, проте органом, уповноваженим державою здійснювати відповідні функції у спірних відносинах, є відділ освіти, молоді та спорту Канівської районної державної адміністрації.

Запитання:

1. Чи передбачено Цивільним процесуальним кодексом України можливість органів та осіб звертатися до суду в суспільних інтересах?
2. Як Ви розумієте «державний інтерес», «суспільний інтерес»?
3. В яких випадках прокурор повинен навести (а суд перевірити) причини, які перешкоджають захисту інтересів держави належним суб'єктом, і які є підставами для звернення прокурора до суду?

4. Які джерела цивільного процесуального законодавства Ви знаєте?

5. Які джерела цивільного процесуального законодавства має застосувати суд при постановленні цієї ухвали?

КАЗУС 3

Не погоджуючись з ухвалою суду першої інстанції, позивач 09 липня 2019 р. подав апеляційну скаргу, в якій просить скасувати ухвалу Дарницького районного суду м. Києва від 17 травня 2019 р. та поновити строк на апеляційне оскарження. На підтвердження поважності причин пропуску строку на подачу апеляційної скарги посилається на те, що про ухвалу про повернення позовної заяви він дізнався наприкінці червня 2019 р. з офіційного веб-ресурсу «Судова влада України». 25 червня 2019 р. представником подано заяву про ознайомлення з матеріалами справи, та в той же день була отримана копія ухвали від 17 травня 2019 р.

Запитання:

1. Розкрийте зміст понять «гарантії справедливого судочинства», «доступу до суду»?

2. Які завдання цивільного судочинства Ви знаєте?

3. Що, на Вашу думку означає пріоритетність права особи на судовий захист цивільних прав та інтересів, у тому числі шляхом оскарження дій і рішень?

4. Чи правильне судове рішення постановив Київський апеляційний суд в даному випадку? (обґрунтуйте з посиланням на практику ЄСПЛ у справі *Bellet v. France*).

Принципи цивільного судочинства

КАЗУС 1

05.02.2019 року Чернівецький апеляційний суд розглянув апеляційну скаргу громадянина В. на рішення Шевченківського районного суду м. Чернівці від 26 листопада 2018 року в справі за позовом громадянки Н. до громадянина В. про стягнення аліментів в порядку письмового провадження.

Здійснення розгляду справи в порядку письмового провадження обґрунтовано наступним: суд апеляційної інстанції створив учасникам процесу належні умови для ознайомлення з рухом справи шляхом надсилання процесуальних документів та апеляційної скарги, а також надав сторонам строк для подачі відзиву. Крім того, кожен з учасників

справи має право безпосередньо знайомитися з її матеріалами, зокрема з аргументами іншої сторони, та реагувати на ці аргументи відповідно до вимог ЦПК України. Бажання сторони у справі викласти під час публічних слухань свої аргументи, які висловлені нею в письмових та додаткових поясненнях, не зумовлюють необхідність призначення до розгляду справи з викликом її учасників.

Запитання:

1. Які засади (принципи) цивільного судочинства Вам відомі?
2. Розкрийте зміст принципу гласності і відкритості судового процесу та його повного фіксування технічними засобами.
3. Як Ви думаете: Чи виправданий публічний розгляд справи у кожному випадку (рішення ЄСПЛ від 08 грудня 1983 року у справі «Ахен v. Germany», заява №8273/78, рішення ЄСПЛ від 25 квітня 2002 року «Varela Assalinocontrele Portugal», заява № 64336/01)?
4. Чи є порушенням вимоги пункту 1 статті 6 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод НЕ проведення судом в цій справі публічного розгляду справи, коли фактичні обставини не є предметом спору, а питання права не становлять особливої складності?
5. Чи правильне рішення прийняв суд апеляційної інстанції в даному випадку? Відповідь обґрунтуйте.

КАЗУС 2

24 січня 2019 року позивач звернулася до Жовтневого районного суду м. Дніпропетровська із позовом до відповідача про розірвання шлюбу, у зв'язку із тим, що спільне життя не склалося через різні погляди та сімейне життя. Шлюб був зареєстрований 17 березня 2007 року. Сторони мають малолітню дитину. З січня 2018 року вони проживають окремо, спільне господарство не ведуть.

В судові засідання сторони не з'явилися, надали до суду заяви, у яких просили справу розглядати без їх участі. Відповідач, у заяві, поданій до суду, не заперечував проти розірвання шлюбу.

Суд позов задовольнив; шлюб, зареєстрований 17 березня 2007 року Бабушкінським відділом реєстрації актів цивільного стану Дніпропетровського міського управління юстиції Дніпропетровської області, між сторонами (актовий запис № 133), – розірвав.

При ухваленні судового рішення суд керувався: Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року; Сімейним кодексом України; Законом України від 23 лютого 2006 року №3477-IV «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини»; постановою Пленуму Верховного Суду України

від 21.12.2007 року №11 «Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про право на шлюб, розірвання шлюбу, визнання його недійсним та поділ спільного майна подружжя»; рішенням Європейського суду з прав людини по справі «Валліанатос та інші проти Греції» від 07.11.2013 року (Заяви №№29381/09 та 32684/09); рішенням Європейського суду з прав людини по справі «Фернандес Мартінес проти Іспанії» (заява 56030/07) від 12 червня 2014 року.

Запитання:

1. Чи відповідають дії судді вимогам Цивільного процесуального кодексу України при ухваленні цього рішення?
2. Чи було порушення принципу верховенства права? Відповідь обґрунтуйте.
3. Чи було порушено суддею принцип пропорційності у цивільному судочинстві? Відповідь обґрунтуйте.
4. Чи було порушено суддею принцип змагальності сторін? Відповідь обґрунтуйте.
5. Чи мав суддя право при прийнятті рішення використовувати постанову Пленуму Верховного Суду України від 21.12.2007 року № 11 та судову практику Європейського суду з прав людини? Відповідь обґрунтуйте.

КАЗУС 3

26.11.2018 р. Приватне акціонерне товариство «Страхова компанія «УНІКА» звернулось до Жовтневого районного суду м. Запоріжжя із позовом, в обґрунтування якого вказує, що 31.07.2017 р. між Приватним акціонерним товариством «Страхова компанія «УНІКА» та Публічним акціонерним товариством «Укрсиббанк» був укладений договір добровільного страхування на транспорті, предметом якого є страхування транспортного засобу Volkswagen Transporter.

10.08.2017 р. у м. Запоріжжя на проспекті Соборний, 143 відбулась дорожньо-транспортна пригода за участі застрахованого автомобіля під керуванням Іванова О. О. та транспортного засобу KIA Cerato під керуванням водія Казак О. В.. Постановою Жовтневого районного суду м. Запоріжжя від 01.09.2017 року Казак О. В. був визнаний винуватим у зазначеній дорожньо-транспортній пригоді. Вартість відновлювального ремонту застрахованого автомобіля складає 91 725,59 грн. Вартість матеріального збитку складає 47 166,97 грн. 08.11.2017 року на виконання умов договору страхування ПрАТ

«СК «УНІКА» здійснило виплату страхового відшкодування на рахунок Страхувальника – ПАТ «Укрсиббанк» у розмірі 88 772,78 грн., який розрахований наступним чином: 91 725,59 грн. (вартість відновлювального ремонту) – 2 952,81 грн. (франшиза = 0,5 % від страхової суми) = 88 772,78 грн. Отже, до ПрАТ «СК «УНІКА» перейшло право на отримання від винуватця ДТП – Казак О. В. компенсації збитків завданих власнику застрахованого автомобіля. Цивільно-правова відповідальність Казак О. В., (ліміт за шкоду майну 100000,00 грн., франшиза 0,00 грн.), була застрахована у ПрАТ «СК «АХА Страхування». 08.12.2017 року АТ «СК «АХА Страхування» на вимогу ПрАТ «СК «УНІКА» виплатило на рахунок останнього страхове відшкодування (витрати, пов'язані з відновлювальним ремонтом транспортного засобу з урахуванням зносу транспортного засобу) у розмірі 47 166,97 грн. Різниця між фактичним розміром шкоди та страховою виплатою складає 41605,81 грн. Позивач просить суд стягнути з відповідача на свою користь 41605,81 грн. в рахунок відшкодування завданої шкоди та 1762 грн. судового збору.

Рішенням Хортицького районного суду м. Запоріжжя від 22 квітня 2019 р. в задоволенні позову приватного акціонерного товариства «Страхова компанія «УНІКА» – відмовлено.

Не погоджуючись із зазначеним рішенням суду першої інстанції, приватне акціонерне товариство «Страхова компанія «УНІКА» подало апеляційну скаргу, в якій посилаючись на невідповідність висновків суду обставинам справи, порушення судом норм матеріального та процесуального права, просить рішення суду скасувати та ухвалити нове рішення, яким задовольнити позовні вимоги у повному обсязі.

22 липня 2019 р. Запорізький апеляційний суд розглянувши у порядку письмового провадження без повідомлення учасників справи цивільну справу за апеляційною скаргою приватного акціонерного товариства «Страхова компанія «УНІКА» на рішення Хортицького районного суду м. Запоріжжя від 22 квітня 2019 року, ухвалене у м. Запоріжжі у справі за позовом приватного акціонерного товариства «Страхова компанія «УНІКА» до Казак О. В, третя особа приватне товариство «Страхова компанія «АХА Страхування» про стягнення суми страхового відшкодування в порядку регресу постановив:

Апеляційну скаргу приватного акціонерного товариства «Страхова компанія «УНІКА» залишити без задоволення.

Рішення Хортицького районного суду м. Запоріжжя від 22 квітня 2019 р. у цій справі залишити без змін.

Постанова набирає законної сили з дня її прийняття, проте може бути оскаржена безпосередньо до Верховного Суду протягом тридцяти днів з дня складання повної постанови, лише у випадку якщо: а) касаційна скарга стосується питання права, яке має фундаментальне значення для формування єдиної правозастосовної практики; б) особа, яка подає касаційну скаргу, відповідно до цього Кодексу позбавлена можливості спростувати обставини, встановлені оскарженим судовим рішенням, при розгляді іншої справи; в) справа становить значний суспільний інтерес або має виняткове значення для учасника справи, який подає касаційну скаргу; г) суд першої інстанції відніс справу до категорії малозначних помилково.

Запитання:

1. Що розуміється під принципом забезпечення права на апеляційний перегляд справи?
2. Що розуміється під принципом забезпечення права на касаційне оскарження судового рішення у випадках, встановлених законом?
3. Чи були порушені при розгляді вказаної справи ці два принципи щодо права особи на апеляційне та касаційне оскарження рішення суду? Відповідь обґрунтуйте.
4. Що означає право на перегляд справи та оскарження судового рішення?

КАЗУС 4

Паровий П. звернувся до місцевого загального суду із позовом до Касаційного адміністративного суду та Державної казначейської служби України про стягнення моральної шкоди. Ухвалою місцевого загального суду відмовлено у відкритті провадження. Паровий П. оскаржив вказану ухвалу та заявив клопотання, в якому просив місцевий суд звернутися до Верховного Суду для вирішення питання стосовно внесення до Конституційного Суду України подання щодо тлумачення ст. ст. 8, 55, 56, 124 Конституції України, а саме: чи зобов'язані суди на підставі вимог даних статей розглянути позови до судів (судів) про відшкодування шкоди завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю суддями (судами) та на підставі якого судочинства.

Суд задовольнив клопотання Парового та звернувся безпосередньо до Конституційного Суду України. Оскільки згідно із Законом України «Про Конституційний Суд України» тлумачення

Конституції належить до повноважень Конституційного, а не Верховного Суду.

Запитання:

1. Обґрунтуйте з посиланням на законодавство чи правомірні дії суду?
2. Чи дотримані судом при вирішенні даного питання засади судочинства, закріплені в ЦПК?
3. Висловіть свою позицію стосовно того чи зобов'язані суди розглянути позови до суддів (судів) про відшкодування шкоди завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю суддями (судами) та на підставі якого судочинства?

КАЗУС 5

Рибак О. подала заяву про відвід судді, посилаючись на те, що «суддя поставив заявницю в більш складне становище ніж Тимур В., оскільки суддя заявив, що Рибак О. не може висловлюватись російською мовою, яка є її рідною. А якщо вона бажає висловлюватися російською мовою їй потрібно запросити перекладача на українську мову». Заявниця вважає такі дії суду неправомірними, оскільки суд зобов'язаний поважати честь і гідність учасників судового процесу і здійснювати правосуддя на засадах рівності перед законом і судом незалежно від мовних та інших ознак.

Запитання:

1. Дайте юридичну оцінку доводам заявниці?
2. Чи підлягає задоволенню відвід судді у даному випадку?
3. Чи порушив суддя засади судочинства, викладені в ЦПК?

Суд як суб'єкт цивільних процесуальних відносин

КАЗУС 1

26.02.2019 року Одеський апеляційний суд у складі:головуючого судді: Цюри Т.В., суддів: Гірняк Л. А., Сегеди С. М., ухвалив: 1) прийняти до провадження цивільну справу за позовом Заступника прокурора Приморського району м. Одеси в інтересах держави в особі Державної архітектурно-будівельної інспекції України та Одеської міської ради до Товариства з обмеженою відповідальністю «Трілайн» та ін. про знесення самочинно побудованого об'єкту та звільнення земельної ділянки, за апеляційною скаргю Товариства з обмеженою відповідальністю «Трілайн на

рішення Приморського районного суду м. Одеси від 24 січня 2018 року; 2) призначити розгляд справи у приміщенні Одеського апеляційного суду за адресою: м. Одеса, вул. Івана та Юрія Лип, 24-а на 29.08.2019 року о 13 год.30 хв.

Зокрема, суд зазначив: 1) склад колегії суддів визначено за результатами автоматичного розподілу після створення нового суду – Одеського апеляційного суду; 2) з урахуванням надмірного навантаження справами та незначною (малою) чисельністю суддів, щодо яких здійснюється автоматизований розподіл справ, суд позбавлений фізичної та технічної можливості призначити розгляд справи в строки, передбачені нормами чинного ЦПК України.

Запитання:

1. Чи правильно визначено склад суду для розгляду апеляційної скарги? Відповідь обґрунтуйте.
2. Яким чином має здійснюватися визначення судді-доповідача для розгляду конкретної справи?
3. Як оформлюються результати автоматизованого розподілу справи?
4. В якому порядку вирішуються питання при колегіальному розгляді справи?
5. Чи виправдане призначення апеляційного перегляду справи на 29.08.2019 року ?

КАЗУС 2

Ухвалою Київського районного суду м. Харкова від 26 лютого 2019 р. заяву Пилипенко О. про відвід головуючого по справі судді Когут Т.М. – визнано необґрунтованою, та передано для вирішення судді, визначеному у порядку, встановленому ч. 1 ст. 33 ЦПК України. На думку Пилипенко О., в діях судді вбачаються об'єктивні ознаки в упередженості судді, оскільки останнім, на її думку, порушено матеріальні та процесуальні норми.

Запитання:

1. Чи є підставою для відводу судді порушення ним, як думас Пилипенко О., норм матеріального та процесуального права?
2. Який порядок вирішення заявленого відводу судді?
3. Чи повинен був суддя при постановленні цієї ухвали зупинити провадження у справі? Чому?
4. Які строки розгляду питання про відвід судді?
5. Які наслідки відводу судді?

КАЗУС 3

19.07.2019 року до відкриття провадження по справі № 385/1061/19 суддя Панасюк І.В. заявив самовідвід у зв'язку з наявними обставинами, що виключають його участь при розгляді справи, оскільки він добре знає позивача Попова Г. Г., останній працював головою Хащуватської сільської ради Гайворонського району Кіровоградської області, у них склались дружні та професійні стосунки.

Зпитання:

1. Чи є підставою для самовідводу судді дружні та професійні стосунки з позивачем Поповим Г. Г.?
2. Який порядок вирішення заявленого самовідводу судді?
3. Яке рішення має прийняти суд в цьому випадку?
4. Які строки розгляду питання про самовідвід судді?
5. Які наслідки самовідводу судді?

Учасники справи**КАЗУС 1**

Бойко А., Сенчук В., Вашик С., Малий Р. звернулися в Зборівський районний суд Тернопільської області з позовом до Бзовицької сільської ради про визнання права власності на спадкове майно, після померлої Данул Д., обґрунтовуючи свої вимоги тим, що вони є спадкоємцями майна та прийняли спадщину, однак в позасудовому порядку не можуть її оформити.

Позивачі подали клопотання про розгляд справи за їх відсутності, позовні вимоги підтримують, просять їх задовольнити, при неявці відповідача не заперечують щодо ухвалення заочного рішення. Представник відповідача подав клопотання про розгляд справи за його відсутності, заперечень щодо задоволення позовних вимог немає.

Суд, в силу ч.3 ст. 211 ЦПК України, вирішив за можливе розглянути дану справу за відсутності сторін. Дослідивши та оцінивши докази у справі, суд встановив, що 22.06.2018 року померла Данул Д., що підтверджується свідоцтвом про смерть. Після її смерті відкрилася спадщина на земельну ділянку для ведення товарного сільськогосподарського виробництва.

До складу спадкоємців першої черги за законом належать Бойко А., Сенчук В., Вашик С., Малий Р. – діти спадкодавця, які спадщину прийняли, Данул К., Кушнір П. відмовилися від спадкування.

Відповідно до вимог ст. 1261 Цивільного кодексу України у першу чергу право на спадкування за законом мають діти спадкодавця, той з подружжя, який його пережив та батьки. Спадкоємець, який постійно проживав разом із спадкодавцем на час відкриття спадщини, вважається таким, що прийняв спадщину, якщо протягом строку встановленого законодавством для прийняття спадщини він не заявив про відмову від неї. Отже, позивач згідно ст. 1268 ЦК України прийняв спадщину.

Тому суд вирішив позов задовольнити.

Запитання:

1. З яких правовідносин виник спір у даному випадку?
2. Чи є підстави для задоволення позову в даному випадку?
3. Чи виникає у цьому випадку процесуальна співучасть? Якщо так, то який її вид?
4. Які документи повинні подати Бойко А., Сенчук В., Вашик С., Малий Р. для підтвердження /спростування такої співучасті?
5. Що таке процесуальна співучасть? Перелічіть умови процесуальної співучасті.
6. Що є метою процесуальної співучасті?
7. Які Ви знаєте види процесуальної співучасті?
8. Проаналізуйте права та обов'язки співучасників у цивільному процесі.
9. Знайдіть у Єдиному державному реєстрі судових рішень ухвали суду першої інстанції про залучення до участі у справі співучасників та про відмову в їх залученні та проаналізуйте підстави.

КАЗУС 2

Павлов С.Ю. звернувся до Першотравневого районного суду міста Чернівці з позовом до Корбут В.Д. про відшкодування шкоди, завданої залиттям квартири. Оскільки залиття мало місце внаслідок прориву труби, заміну якої нещодавно здійснювали працівники Житлово-комунального господарства № 3, Корбут В.Д. вважає за необхідне залучити до участі в справі Житлово-комунальне господарство № 3 як третю особу, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору, на стороні відповідача.

Запитання:

1. Чи законне прохання відповідача у справі?
2. Визначте склад учасників справи.
3. Дайте визначення третіх осіб у цивільному судочинстві.
4. Які Ви знаєте види третіх осіб у цивільному судочинстві?
5. Проаналізуйте порядок залучення до участі у справі третіх осіб, які не заявляють самостійних вимог.
6. В чому відмінність третіх осіб від співучасника?

7. Підготуйте клопотання відповідача про залучення до участі в справі третьої особи, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору, на стороні відповідача.

8. Знайдіть у Єдиному державному реєстрі судових рішень рішення судів ухвали про залучення до участі у справі третіх осіб без самостійних вимог щодо предмета спору або відмови в їх залученні.

КАЗУС 3

Федоров О.Я. звернувся до Шевченківського районного суду міста Чернівці з позовом до Федорової І.К. про поділ майна подружжя, посилаючись на те, що у період перебування в шлюбі ним з дружиною було придбано у власність квартиру № 2 за адресою: м. Чернівці, вул. Шевченка 8, яка зареєстрована на дружину. Федоров О.Я. просив визнати за ним право власності на 1/2 частки квартири.

Федорова І.К. звернулася до суду із зустрічним позовом до Федорова О.Я. про поділ майна подружжя, посилаючись на те, що за час спільного проживання у шлюбі сторонами було набуто у власність автомобіль марки «Рено» 2009 року випуску та земельну ділянку за адресою: м. Чернівці, вул. Стельмаха, 7, зареєстровані на чоловіка. Добровільно провели розподіл спільного майна Федоров О.Я. не бажає, що і стало підставою для звернення до суду із цим зустрічним позовом.

Федорова І.К. просила суд визнати квартиру № 2 за адресою: м. Чернівці, вул. Шевченка 8, своєю особистою власністю.

У процесі судового розгляду виявилось, що Земний І.Р. позичав своїй дочці Федоровій І.К. та її чоловіку Федорову О.Я. грошові кошти у розмірі 35 тис. грн.. з метою придбання ними земельної ділянки у м. Чернівці, вул. Стельмаха, 7. На підтвердження отримання коштів Федорова І.К. склала боргову розписку. Оскільки кошти Земному І.Р. не було повернуто, а позичалися вони у період перебування Федорова О.Я. та Федорової І.К. у зареєстрованому шлюбі та для потреб сім'ї, Земний І.Р. вимагає стягнення коштів з подружжя солідарно в примусовому порядку.

Запитання:

1. Чи може бути Земний І.Р. залучений до участі у справі про поділ майна подружжя Федорових?

2. Якщо так, то в якому процесуальному статусі? Відповідь обґрунтуйте.

3. Назвіть характерні риси вказаного учасника судового процесу.

КАЗУС 4

Служба у справах дітей Кіцманської РДА звернулася до Кіцманського районного суду Чернівецької області суду з позовом в інтересах малолітньої дитини – Павлюк М. до Павлюк І., мотивуючи

свої вимоги тим, що відповідач Павлюк І. є батьком малолітнього Павлюк М., ІНФОРМАЦІЯ_3. Мати дитини – Павлюк Я. померла в 2015 році. Павлюк І. засуджений вироком Шевченківського районного суду м. Чернівці від 21.10.2013р. до позбавлення волі строком на чотири роки. Розпорядженням Кіцманської РДА від 05.11.2015р. № 338 малолітньому надано статус «дитина, позбавлена батьківського піклування». Розпорядженням Кіцманської РДА від 22.12.2015р. № 394 над малолітнім встановлено опіку і призначено опікуном його бабусю – Костенюк С. В даний час малолітній Павлюк М. перебуває в санаторній групі КЗ «Оршівський дитячий будинок санаторного типу». Павлюк І. повинен був звільнитися з місць позбавлення волі в 2017 році, із заявою про повернення йому на виховання дитини до Служби у справах дітей Кіцманської РДА не звертався. Згідно повідомлення Служби у справах дітей Чернівецької міської ради від 05.12.2018р. за № 1/1791 Павлюк І. проживає без реєстрації за адресою: АДРЕСА_1, і на даний час проходить лікування в КМУ «Обласний клінічний протитуберкульозний диспансер».

Згідно листа-відповіді Оршовецького ЗЗСО І-ІІІ ст. від 17.12.2018р. № 427, малолітній Павлюк М. навчається у 6 класі. Павлюк І. жодного разу не з'являвся в заклад та не цікавився умовами навчання та виховання сина. Згідно характеристики Оршовецького ЗЗСО І-ІІІ ст. від 17.12.2018р. № 428, малолітній Павлюк М. навчається в 6 класі. Учень програмовий матеріал засвоїв на початковому рівні. На уроках не дуже уважний, рухливий, вчиться не дуже охоче, систематично запізнюється на уроки. За характером добрий, щирий, проте малолітньому притаманна швидка зміна настрою, часто не контролює свої емоції та дії. У більшості випадків звертає увагу на зауваження вчителів та класного керівника. Учень працелюбний, надає перевагу фізичній праці. Любить уроки трудового навчання, фізичної культури, образотворчого мистецтва.

Згідно повідомлення Чернівецького відділу поліції працівниками сектору превенції Чернівецького відділу поліції Павлюк І. притягнуто до адміністративної відповідальності за скоєння адміністративних правопорушень: 12.01.2018р. за ч.1 ст.178 КУпАП, 08.08.2018р. за ч.2 ст.178 КУпАП, 08.08.2018р. за ч.1 ст.175-1 КУпАП.

Згідно повідомлення КМУ «Обласний клінічний протитуберкульозний диспансер» від 19.12.2018р. № 248, Павлюк І. знаходиться на стаціонарному лікуванні в І фтизіатричному відділенні з 28.08.2018 року по даний час. Діагноз: ВДТБ (23.08.2018) НЛ (28.11.18) легень (дисемінований), Дестр+, МБТ+, М+, Мг+. Ріф-, К+,

Резист I (-), Резист II (0), Кат 2, Ког 2 (2018). У хворого на даний час продовжується бактеріовиділення, що несе загрозу здоров'ю дитини.

Згідно повідомлення опікуна дитини Костенюк С. від 11.12.2018 року, Павлюк І. після звільнення з місць позбавлення волі до сина жодного разу не з'являвся, не цікавився його умовами утримання, виховання та не надавав жодного разу допомогу. Відсутність в подальшому у малолітнього Павлюк М. статусу «дитина, позбавлена батьківського піклування» перешкоджає йому отримувати всі пільги передбачені чинним законодавством. Просить позбавити Павлюк І. батьківських прав відносно малолітнього Павлюк М., ІНФОРМАЦІЯ_3., та стягнути аліменти на утримання дитини у розмірі по 930 гривень щомісячно, але не менше ніж 50 відсотків прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку, до його повноліття.

Представник позивача підтримала заявлені вимоги з наведених підстав, погодилась на заочний розгляд справи, подавши письмову заяву.

Костенюк С. просить задовольнити позов, звернувшись до суду з відповідного змісту письмовою заявою.

Представник КЗ «Оршівський дитячий будинок санаторного типу» у поданій письмовій заяві просить задовольнити позов.

Запитання:

1. З яких правовідносин виник спір у даній ситуації?
2. У якому виді провадження буде розглядатися дана справа?
3. Визначте склад учасників справи.
4. Який статус має Служба у справах дітей Кіцманської РДА та Чернівецький відділ поліції?
5. Яким законодавством слід керуватися судді під час розгляду та вирішення даної справи?
6. Чи є в даній справі преюдиційні факти? Відповідь обґрунтуйте.
7. Яке рішення слід ухвалити судді за результатами розгляду даної справи? Відповідь обґрунтуйте.
8. Знайдіть у Єдиному державному реєстрі судових рішень рішення судів за участі даних учасників судового процесу.

КАЗУС 5

Позивачка Ільченко А. звернулась в Демидівський районний суд Рівненської області з позовною заявою до відповідача – районної державної адміністрації, про визнання права власності на земельну

частку (пай) площею 2,50 умовних гектарів, яка розташована на території Рогізенського старостинського округу селищної ради, в порядку спадкування за законом.

Під час підготовчого засідання по даній справі представник відповідача – районної державної адміністрації – Пелепець Б. заявила клопотання про заміну неналежного відповідача – районної державної адміністрації, належним відповідачем – селищною радою.

Під час підготовчого засідання позивачка та її представник підтримали клопотання про заміну відповідача.

З урахуванням наведеного, відповідно до процесуального законодавства України, суд постановив: замінити неналежного відповідача, а саме: районну державну адміністрацію, належним відповідачем – селищною радою Демидівського району Рівненської області.

Запитання:

1. Дайте визначення понять: «належний позивач», «належний відповідач», «неналежний позивач», «неналежний відповідач».

2. Чи вірне рішення прийняв суд на Вашу думку?

3. Проаналізуйте процесуальний порядок заміни неналежного відповідача.

4. Яким процесуальним документом оформляється заміна неналежного відповідача в цивільному процесі? Які особливості притаманні даному процесуальному документу?

5. Розкрийте сутність та особливості залучення до участі у справі співвідповідача.

6. Знайдіть у Єдиному державному реєстрі судових рішень ухвали суду першої інстанції про заміну неналежного відповідача та проаналізуйте їх.

КАЗУС 6

14 травня 2018 року позивач АТ КБ «Приватбанк» звернувся до Жовтневого районного суду Миколаївської області з позовом, в якому просив про стягнення з Литовського Д. заборгованості за договором кредиту від 04 липня 2011 року в сумі 91058 грн.75коп.

В ході виконання вимог ч. 6 ст. 187 ЦПК України щодо перевірки місця реєстрації відповідача, згідно відомостей САДР УДМС України в Миколаївській області, що підтверджено даними Вітовського районного відділу державної реєстрації актів цивільного стану, встановлено, що Литовський Д. помер 11 грудня 2017 року, про

що виконавчим комітетом Шевченківської сільської ради Вітовського району Миколаївської області здійснено актовий запис про смерть.

На підставі викладеного, керуючись нормами ЦПК України, суд постановив відкрити провадження за позовною заявою акціонерного товариства комерційний банк «Приватбанк» до правонаступника Литовського Д. – Литовської Г. про стягнення боргу за кредитом.

Копію ухвали направити до Управління державної казначейської служби у Миколаївській області, управління державної казначейської служби у Жовтневому районі Миколаївської області та заявнику.

Запитання:

1. Дайте оцінку діям судді на відповідність їх нормам матеріального та процесуального законодавства.
2. Чи допускається у цьому випадку процесуальне правонаступництво?
3. Дайте визначення процесуального правонаступництва.
4. Які Ви знаєте види правонаступництва?
5. Перелічіть підстави для процесуального правонаступництва.
6. Розкрийте порядок вступу до процесу правонаступника.
7. Проаналізуйте правове становище правонаступника в цивільному судочинстві.
8. Які спільні та відмінні риси інститутів процесуального правонаступництва та заміни неналежного відповідача у цивільному процесі?
9. Знайдіть у Єдиному державному реєстрі судових рішень ухвали суду першої інстанції про вступ у процес правонаступника.

Представники

КАЗУС 1

Адвокат Микитюк В. звернувся до Шевченківського районного суду м. Чернівці з позовом в інтересах Коваль І. до відповідача Романко С. про збільшення розміру аліментів. В позовній заяві вказує, що Коваль І. з відповідачем перебувала у шлюбі, який розірвано рішенням 22.06.2010 року. Під час шлюбу у сторін народилася донька Романко Л.

09 липня 2012 року Шевченківським районним судом м. Чернівці прийнято рішення про стягнення з Романко С. на користь позивачки аліменти на утримання доньки Романко Л. в розмірі 500 грн. починаючи з 21.03.2012 року, щомісяця і до досягнення дитиною повноліття. Розмір стягваних аліментів є недостатнім, оскільки в силу

свого віку діти потребують більших витрат на матеріальне забезпечення, розвиток, освіту та оздоровлення. З часу присуджених аліментів істотно зріс і прожитковий мінімум для дітей відповідного віку. А саме мінімальний розмір аліментів на дитину не може бути меншим ніж 1013 грн. на місяць. Враховуючи постійне підвищення цін на дитячий одяг, продукти харчування, медикаменти, аліментів які сплачує відповідач за рішенням суду недостатньо для належного утримання та розвитку дитини.

У відповіді на запит адвоката про дохід відповідача, начальник Шепетівського управління ГУ ДФС у Хмельницькій області повідомив про неможливість надання інформації про доходи, оскільки вказана інформація охороняється законом. Крім цього, адвокат в позові вказує, що відповідачу належить автомобіль Фіат Добло 2005 року випуску, що підтверджується відповіддю з Регіонального сервісного центру в Хмельницькій області. А також, вказує, що відповідач жодної участі в житті дитини не приймає, не цікавиться її життям, вихованням та розвитком, що підтверджується довідкою з ДНЗ №46.

Також зазначає, що 21.02.2014 року між позивачем – Коваль І. та Винничук П. був укладений шлюб. Від шлюбу у них народилась донька. Як вбачається із виписки з історії хвороби Обласної дитячої клінічної лікарні №1715 та медичного висновку №140/170 ОСОБА_7 є дитиною-інвалідом із захворюванням - нейросенсорна приглухуватість та потребує домашнього догляду із чим чоловік позивача на даний час перебуває в декретній відпустці по догляду за дитиною, без збереження заробітної плати.

Позивач працює в ПАТ «Перший Український міжнародний банк» на посаді провідного фахівця сектору бізнесу фізичних осіб, середньомісячний заробіток якої становить орієнтовано 9000грн. Однак, вказану заробітну плату позивач витрачає на утримання своїх двох неповнолітніх дітей, одна з яких є інвалідом з дитинства і систематичне лікування якої потребує значних матеріальних затрат.

З наведеного вбачається, що матеріальний стан позивача погіршився, а тому коштів в сумі 500грн. недостатньо для забезпечення дитини нормальним рівнем життям. Крім цього, вказує, що до витрат пов'язаних з розглядом справи належать витрати на правничу допомогу, тобто витрати, пов'язані з оплатою правничої допомоги адвоката. Враховуючи складність справи, орієнтований розрахунок суми судових витрат, які позивач поніс і які очікує понести у зв'язку з розглядом справи становить 18 064 грн.

Позивачка просила збільшити розмір аліментів, які стягуються і стягнути з відповідача на користь позивачки аліменти на утримання доньки, з 500 грн. до 2000 грн. щомісячно, але не менше 50% прожиткового мінімуму на дитину відповідного віку, до досягнення донькою повноліття. Крім цього, у відповідності до ст.ст.133, 141 ЦПК України просила стягнути з відповідача на користь позивача судові витрати по справі.

Ухвалою судді Шевченківського районного суду м. Чернівці від 08.01.2019 року позовну заяву прийнято до розгляду, відкрито спрощене провадження у даній справі з викликом сторін і відповідачу наданий строк в 15 днів з дня отримання даної ухвали суду, на подачу відзиву на позовну заяву.

Запитання:

1. Розкрийте процесуальний порядок пред'явлення позову адвокатом.
2. Перелічіть вимоги до позовних заяв, поданих адвокатом.
3. Назвіть осіб, які можуть бути представниками в цивільному судочинстві.
4. Назвіть осіб, які не можуть бути представниками в цивільному судочинстві.
5. В яких нормативно-правових документах закріплено повноваження та статус адвоката?
6. Що таке запит адвоката?
7. Які принципи адвокатської діяльності Ви знаєте?

КАЗУС 2

У провадженні Київського районного суду м. Одеси з 25 січня 2019 р. перебуває справа за позовом Семенюк П. до Петренко Д., третя особа Ковалюк Н., про тлумачення змісту правочину. Представником відповідача на підставі довіреності від 19.09.2016р. є Корбут Р.

Ухвалою суду від 7.02.2019 р. провадження відкрито за правилами загального позовного провадження. Тому, враховуючи наведене, підстав для віднесення даної справи до справ незначної складності немає. А звідси і допуск до участі у справі в суді першої інстанції з представником відповідача – Гончарова за довіреністю, який не є адвокатом, є неможливим.

13.03.2019 Київський районний суд м. Одеси в складі головуючого судді, при секретарі судового засідання, розглянув у підготовчому засіданні дану цивільну справу.

Запитання:

1. Яке рішення, на Ваш погляд, повинен прийняти суд у даному випадку?
2. Яку відповідь повинен дати суддя відповідачеві, обґрунтовуючи своє рішення?
3. Яким документом вирішується дане питання?
4. Вкажіть документи, що підтверджують повноваження представників у цивільному процесі.

КАЗУС 3

Позивачка Мудрак І. звернулась в суд з позовом до відповідача Осіївської сільської ради Бершадського району про встановлення факту проживання однією сім'єю. До позовної заяви додано довіреність позивачки Мудрак І. від 03.04.2018 року, якою вона уповноважила бути своїм представником Соловійову В., яка і подала до суду та підписала позовну заяву.

В ухвалі про відкриття провадження у справі суд вирішив, що дана цивільна справа підлягає розгляду за правилами загального позовного провадження.

13 травня 2019 р. суддя Бершадського районного суду Вінницької області розглянув позовну заяву Мудрак І. до Осіївської сільської ради Бершадського району про встановлення факту проживання однією сім'єю, і з'ясував також, що позивачем не додано до позовної заяви документу, що підтверджує сплату судового збору у встановленому законом розмірі, оскільки позивачем додано лише оригінал квитанції про сплату 416 грн. судового збору. Таким чином, недоплачена сума судового збору становить 352,40 грн.

Враховуючи викладене вище, суд вирішив, що позивачу слід надати строк для усунення недоліків.

Запитання:

1. Чи вірне рішення прийняв суд з даного питання?
2. Яку ухвалу постановить суд у цьому випадку? Які вимоги пред'являються до таких ухвал?
3. Який судовий збір належить сплатити позивачеві при зверненні до суду з такою позовною заявою?
4. Чи відповідають дії позивача нормам чинного законодавства стосовно участі у процесі представника?
5. Яке роз'яснення слід надати позивачу у цій ситуації?

Інші учасники судового процесу

КАЗУС 1

Бершадський районний суд Вінницької області в складі головуючого судді, секретаря судового засідання, розглянув у відкритому підготовчому судовому засіданні цивільну справу за позовом Коваль А. до Приватного акціонерного товариства «Зернопродукт МХП», за участі третьої особи без самостійних вимог – спілки громадян співвласників майна ТОВ «Агрофірма «Баланівська», про визнання права власності та визнання частково недійсним правочину.

Позивач звернулася в суд із позовом, в якому просить визнати за нею право власності на 70 бджолосімей та 70 вуликів, виділених їй в

натурі в рахунок майнового паю та визнати недійсним договір купівлі - продажу №327, укладений 19 квітня 2016 року про передачі ПрАТ «Зернопродукт МХП» у власність відповідача 170 бджолосімей та вуликів в частині 70 бджолосімей та вуликів.

Разом з позовною заявою позивач надала суду письмове клопотання про витребування у відповідача: оригіналу або завіреної копії договору купівлі-продажу, акту прийому - передачі, що є додатком №1 до договору купівлі-продажу; оригіналу або завіреної копії платіжних документів про перерахування на рахунок ПрАТ «Зернопродукт МХП» 40000 грн. авансового платежу та 130 000 грн. остаточного розрахунку згідно підпункту 4.3. пункту 4 договору купівлі - продажу; оригінали або завірени копії виписок (довідок тощо) з банківського рахунку про перерахування зазначених коштів.

Крім того, позивач також заявила клопотання про огляд 70 вуликів з бджолосім'ями судом за участі сторін та учасників справи, свідків Чубей Л., Довбуш Н., Козак В. за місцем їх знаходження та допит в судовому засіданні в якості свідків позивача, відповідача, голову Спілки співвласників майна ТОВ «Агрофірми «Баланівська», голову ревізійної комісії Спілки, пасічника, адвоката, який надавав їй професійну правничу допомогу під час проведення позасудового врегулювання спору та слідчого. В обґрунтування вказала, що деякі свідки є членами Спілки та брали участь в огляді та виділенні майна, інші свідки також володіють інформацією щодо предмета доказування.

В судовому засіданні позивач заявлені клопотання підтримала та просила задовольнити, оскільки вказані свідки володіють інформацією щодо предмета позову та порушених прав, що підлягає доказуванню, а огляд вуликів дасть можливість оцінити їх як докази. Та просила призначити справу до судового розгляду. Відповідач погоджувався з вимогою щодо витребування від нього доказів, однак, заперечував проти допиту його в якості свідка. Представник третьої особи без самостійних вимог просив задовольнити клопотання позивача та призначити справу до судового розгляду.

Суд вирішив в судове засідання викликати сторони. Клопотання позивача про витребування доказів та виклик свідків – задовольнити.

Запитання:

1. Визначте склад учасників судового процесу.
2. Чи відповідають вимоги позивача нормам діючого процесуального законодавства?
3. Яку відповідь повинен дати суд щодо клопотань позивача?
4. Хто є свідком у цивільному процесі?
5. Перелічіть осіб, які не можуть бути допитані як свідки.
6. Розкрийте сутність відмови свідка від давання показань у цивільному судочинстві.

КАЗУС 2

Позивач Нікуляк С. звернувся до суду з позовом до ТОВ «ВП» Імпульс Плюс» про визнання недійсним договору оренди землі, скасування державної реєстрації права оренди земельної ділянки, мотивуючи свої вимоги тим, що 05.08.2013 він уклав договір оренди земельної ділянки терміном на 5 років із ТОВ «ВП» Імпульс Плюс». Навесні 2017 року він звернувся до відповідача та повідомив про те, що після завершення строку дії зазначеного договору бажає припинити його дію. Восени 2017 року позивач повторно звернувся до представника ТОВ «ВП» Імпульс Плюс», однак йому відмовили повернути земельну ділянку посилаючись на існування договору оренди строком на 20 років. Звернувшись до бухгалтерії ТОВ «ВП» Імпульс Плюс», позивач отримав екземпляр договору та виявив, що він його не укладав та не підписував, довіреності третім особам від свого імені укладати дані правочини не давав, зміст договору побачив вперше. Тому, позивач змушений звертатися до суду для захисту порушених прав та просив суд визнати недійсним договір оренди земельної ділянки від НОМЕР_1 : НОМЕР_2, площею 2,0235 га укладений між ним та ТОВ «ВП» Імпульс Плюс» щодо оренди земельної ділянки кадастровий номер НОМЕР_2, площею 2,0235 га розташованої на території Гулівської сільської ради Барського району, Вінницької області та скасувати його державну реєстрацію.

У судовому засіданні позивач та його представник позовні вимоги підтримали повністю та наполягали на їх задоволенні.

У судовому засіданні представник відповідача ТОВ «ВП» Імпульс Плюс» Єсик В.О. позов не визнав, заперечував проти його задоволення, пояснив, що позивач не обґрунтував належним чином позовні вимоги та не надав доказів, які свідчать про порушене своє право, а тому в задоволенні позову слід відмовити. Наданий до суду позивачем висновок експерта незасвідчений належним чином та не відповідає вимогам ч. 5 ст. 106 ЦПК України, а саме у висновку експерта не зазначено, що експерт попереджений (обізнаний) про відповідальність за завідомо неправдивий висновок. Не доведено твердження позивача про те, що він укладав договір саме на 5 років, а не на 7 чи 10 років. Спірний договір було зареєстровано 23.09.2014 році, а отже позивач міг довідатися про існування даного договору, оскільки він був загальнодоступний. В такому випадку позивач пропустив строк позовної давності для звернення до суду з позовом. Надані позивачем письмові докази не містять підпису позивача, а отже вказані документи є незавіреними, відповідно подані з порушенням вимог ЦПК України.

На підставі ст. 106 ЦПК України позивачем надано до суду Висновок експерта за результатами проведення технічного дослідження документів № 3215/18-21 від 09.07.2018 з якого вбачається, що перший, другий та третій аркуші (сторінки) Договору оренди землі від 05.08.2013 року № 135 не є аркушами (сторінками) одного цілого документу, так як третій аркуш документу раніше являвся аркушем іншого документу.

У судовому засіданні 19.02.2019 судом було роз'яснено позивачу та його представнику право викликати експерта для надання усних пояснень щодо його висновку. Однак, представник позивача пояснив, що відповідно до чинного законодавства експерт вважається попередженим про кримінальну відповідальність автоматично, а тому виклику до суду не потребує.

Відповідно до рішення Європейського суду з прав людини у справі «Бочаров проти України» (остаточне рішення від 17 червня 2011 року), в пункті 45 якого зазначено, що «Суд при оцінці доказів керується критерієм доведення «поза розумним сумнівом» (див. рішення від 18.01.1978 року у справі «Ірландія проти Сполученого Королівства»). Проте таке доведення може впливати зі співіснування достатньо вагомих, чітких і узгоджених між собою висновків або подібних не спростованих презумпції щодо фактів (див. рішення у справі «Салман проти Туреччини»)).

Заслухавши пояснення позивача та його представника, представника відповідача, дослідивши матеріали справи, судом було вирішено в позові відмовити повністю.

Запитання:

1. Чи законні вимоги позивача – Нікуляк С.?
2. Чи правомірні заперечення представника відповідача у справі?
3. Чи правомірне рішення прийняв суд у даному випадку?
4. Що таке висновок експерта?
5. Проаналізуйте порядок проведення експертизи на замовлення учасників справи.
6. Які види експертиз Ви знаєте?
7. Розкрийте процесуальне становище експерта у цивільному процесі.
8. Порівняйте статус експерта в цивільному процесі із статусом експерта з питань права.

КАЗУС 3

13 березня 2019 року суддя Обухівського районного суду Київської області, при секретарі судового засідання, розглянув у приміщенні Обухівського районного суду у відкритому судовому засіданні цивільну справу за заявою Клим Г. про відвід перекладача – Кравчук Р., від розгляду цивільної справи за позовом Клим Г. до Ковальнової І., третя особа – служба у справах дітей та сім'ї виконавчого комітету Обухівської міської ради, про відібрання дітей від матері без позбавлення її батьківських прав.

В судовому засіданні позивач заявив відвід перекладачу від подальшої участі у розгляді справи, посилаючись на упередженість перекладача, оскільки він є братом судді, про що у позивача були відповідні докази: письмові показання свідків, фото.

Суд, вивчивши доводи заяви, дослідивши матеріали справи та докази, надані в обґрунтування заявлених вимог, дійшов до висновку про наявність підстав для її задоволення, так як відвід належним чином вмотивований. Для залучення для участі у справі іншого перекладача суд залишив заяву без розгляду.

Заявля:

1. Проаналізуйте дії судді з точки зору відповідності їх чинному законодавству.
2. Розкрийте статус перекладача у цивільному процесі.
3. Перелічіть права та обов'язки перекладача.
4. Назвіть підстави для відводу перекладача в судовому засіданні.
5. Вкажіть реквізити заяви про відвід перекладача в судовому засіданні.

Цивільна юрисдикція**КАЗУС 1**

Громадянка Н. звернулась до Каланчацького районного суду Херсонської області з позовом на неправомірні дії співробітників відділу Держгеоагенства у Каланчацькому районі Херсонської області, в якому просить зобов'язати працівників Держгеоагенства у Каланчацькому районі Головного управління Державного кадастру у Херсонській області оформити земельний пай за її матір'ю громадянкою К. та оформити відповідні документи згідно законодавства України.

Ухвалою від 08.02.2019 р. суддя відмовив у відкритті провадження, позовну заяву повернув позивачці – громадянці Н., в якій роз'яснив, що для вирішення цього спору потрібно звернутися до адміністративного суду.

Запитання:

1. Чи правомірне судове рішення у цій ситуації прийняв суддя?
2. Що таке предметна юрисдикція?
3. Які критерії використовуються при визначенні предметної юрисдикції?
4. Які справи розглядають суди у порядку цивільного судочинства? Відповідь обґрунтуйте.
5. Які наслідки порушення правил юрисдикції цивільних справ суду?

КАЗУС 2

Отримавши клопотання Інспекції Міністерства по податкам та зборам Республіки Білорусь по Партизанському району м. Мінськ (УНП 100062041, 220037, м. Мінськ, вул. Фролікова, 9) про надання дозволу на примусове виконання рішення Економічного суду міста Мінськ, Республіки Білорусь від 23 жовтня 2017 року в частині стягнення з Кирилова О. П. (громадянина України, зареєстрованого за місцем проживання: м. Черкаси, вул. Гагаріна, 9Б/88, паспорт громадянина України ЧПП №881955, виданий Придніпровським РВ УМВС України в Черкаській області 27.07.2010 року) грошових коштів в сумі 3046 білоруських рублів 88 копійок в порядку притягнення до субсидіарної відповідальності по зобов'язанням приватного торгового унітарного підприємства «АделанТорг», – Соснівський районний суд м. Черкаси передав вказане клопотання до Придніпровського районного суду м. Черкаси, оскільки адреса проживання боржника не належить до адміністративної території Соснівського районного суду м. Черкаси.

Запитання:

1. Чи правомірні дії судді в даному випадку? Відповідь обґрунтуйте.
2. Який процесуальний документ постановляється в даному випадку?
3. Які види підсудності цивільних справ Ви знаєте?
4. Що таке виключна підсудність?
5. Які випадки альтернативної підсудності передбачені ЦПК України?

КАЗУС 3

Курило А. М., Стоколос В. І. звернулись за місцем їх проживання до Суворовського районного суду міста Одеси з позовною заявою в якій просять захистити їх честь, гідність, ділову репутацію, відшкодувавши на їх користь завдану відповідачами моральну шкоду. Як вбачається з відповіді відділу адресно-довідкової роботи ГУ ДМС України в Одеській області відповідачі зареєстровані: Демченко К. К. у Приморському районі м. Одеси; Кучеренко О. В. у Приморському районі м. Одеси; Стасюк Л. В. у Київському районі м. Одеси; Воробець Л. М. у Комінтернівському районі Одеської області; Ткачук Л. М., зареєстрованою/знятою з реєстрації в м. Одесі та області не значиться.

Запитання:

1. Що розуміється під загальним правилом підсудності справи?
2. Чи є підстави для відкриття провадження у справі Суворовським районним судом м. Одеси?
3. До якого суду слід передати таку справу з урахуванням критерію, що Приморський районний суд м. Одеси знаходиться за 10 км від Суворовського районного суду міста Одеси, Київський районний суд м. Одеси за 12 км, а Комінтернівський районний суд Одеської області за 35 км?
4. Які позови, пов'язані із відшкодуванням шкоди, можуть подаватися за правилами альтернативної підсудності?

КАЗУС 4

На адресу місцевого загального суду надійшла позовна заява Волошки до Петренка, Сидоренка, Короленка, Маковенка, Романенка про відшкодування збитків, завданих внаслідок дій відповідачів як суддів Касаційного цивільного суду при розгляді касаційної скарги позивача на ухвалу районного та апеляційного судів. Місцевий загальний суд відмовив у відкритті провадження, оскільки судові рішення і відповідно дії або бездіяльність судів (суддів) з питань здійснення правосуддя (пов'язаних із підготовкою й розглядом справ у судових інстанціях) можуть оскаржуватись у визначеному порядку до суду вищої інстанції, а не в інший суд першої інстанції. Волошка оскаржила дану ухвалу, посилаючись на те, що чинне законодавство дає можливість громадянину повною мірою реалізувати своє право на оскарження судового рішення та дій судді під час здійснення правосуддя.

Запитання:

1. Обґрунтуйте з посиланням на законодавство чи правомірне рішення прийняв суд?
2. Дайте оцінку доводам Волошки.

3. В порядку якого виду судочинства розглядаються справи про відшкодування збитків, завданих внаслідок незаконних дій суддів?

Докази та доказування

КАЗУС 1

На виконання постанови Першотравневого районного суду м. Чернівці від 12 червня 2016 року про стягнення з Бружи А. М. штрафу в розмірі 86 400 грн. та витрат пов'язаних з провадженням у справі в розмірі 683,20грн., 25 жовтня 2016 року державним виконавцем відділу ДВС складено акт опису й арешту майна: телевізору; станку; електрозварювального апарату; електропили та мотоблоку.

У лютому 2017 року Бружа В. М. та Бружа Т. М. звернулися до суду з позовом про виключення майна з акта опису та звільнення з-під арешту, посилаючись на те, що вказане майно хоча й було на момент складання акта опису й арешту майна у користуванні відповідача Бружи А.М., однак йому не належало.

З показів свідків Гортопая Н. та Засулич В. місцевим судом було встановлено, що Бружа В. М. придбав станок, електрозварювальний апарат, електропилу згідно усних договорів купівлі-продажу в магазині та на ринку, тому є власником вказаного майна. Мотоблок придбав згідно договору купівлі-продажу у продавця Гортопая Н., тому є його власником. На станок, електрозварювальний апарат та електропилу Пилип'юк Н., як продавець товару видав Бружі В. М. накладні та гарантійні талони на його ім'я (ксерокопії накладних долучені до матеріалів справи, а гарантійні талони відсутні).

Рішенням Сторожинецького районного суду Чернівецької області від 29 травня 2017 року, залишеним без змін ухвалою апеляційного суду Чернівецької області від 11 вересня 2017 року, позов задоволено частково. Виключено з акта опису й арешту майна та звільнено з-під арешту: станок; електрозварювальний апарат; електропилу та мотоблок. У решті позовних вимог – відмовлено.

Зпитання:

1. Чи правильне судове рішення ухвалив суд ?
2. Що таке докази?
3. Поясніть «належність», «допустимість», «достовірність» і «достатність» доказів.
4. Які Ви знаєте види засобів доказування в цивільному судочинстві?
5. На кому в цивільному судовому процесі лежить обов'язок доказування і подання доказів?

КАЗУС 2

21.01.2016 року о 09:00 год. в м. Хорол Полтавської області по вул. Фрунзе, Коновалець В. Г. керуючи транспортним засобом NissanQashqai порушив Правила дорожнього руху України, виїхав на смугу зустрічного руху, внаслідок чого відбулося зіткнення з автомобілем Peugeot 301, під керуванням Пітик С. В. Внаслідок ДТП автомобілі отримали механічні uszkodження.

Згідно постанови Хорольського районного суду Полтавської області від 2 лютого 2016 року Коновальця В. Г. визнано винним у вчиненні адміністративного правопорушення, передбаченого статтею 124 КУпАП та застосовано до нього адміністративне стягнення у виді штрафу в сумі 340 грн.

В зв'язку з застрахованою відповідальністю Коновальця В. Г. СК «АХА Страхування» було виплачено страхове відшкодування в межах страхового ліміту 50000 грн.

Враховуючи, що вартість матеріального збитку автомобіля Пітик С.В. становить 117675,13 грн., останній вважав, що саме Коновалець В. Г. повинен відшкодувати 67675,13 грн. як різницю між завданним збитком та виплаченою страховою компанією сумою. В зв'язку із цим, Пітик С. В. подав до Хорольського районного суду Полтавської області позов, в якому просив стягнути з Коновальця В. Г., як винної в ДТП особи, матеріальний збиток спричинений внаслідок ДТП у розмірі 67675,13 грн., витрати пов'язані з визначенням вартості матеріального збитку в сумі 2605,64 грн., моральну шкоду в розмірі 25000 грн. та судові витрати. На підтвердження позовних вимог надав рахунок-фактуру ТОВК «Комплект-авто» №КА-0000019 від 15.01.2018 року, в якому на 55 пунктах перераховані різноманітні запасні частини та вартість робіт в сумі 117675,13 грн., дійсний лише по 16.01.2018 року, та з якого не бачається стосовно якого автомобіля він виданий.

Коновалець В. Г. надав суду звіт №0604 про незалежну оцінку майна (визначення розміру матеріального збитку), виконаний ПП Фенікс, відповідно до якого вартість матеріального збитку завданого власнику автомобіля Peugeot 301 становить 96998,34 грн. В цю суму оцінювачем включено вартість ремонтно-відновлювальних робіт, вартість складових, необхідних для заміни під час ремонту та вартість необхідних для ремонту матеріалів.

Запитання:

1. Які обставини не потребують доказуванню у цій справі? Вказівкою на який документ це підтверджується?

2. Чи може доказування ґрунтуватися на припущенні про ймовірність використання запчастин, вказаних у рахунку-фактурі ТОВК «Комплект-авто» №КА-0000019 від 15.01.2018 року? Дайте оцінку цьому документу з точки зору належності доказу.

3. Як має відбуватися оцінка доказів судом?

4. Що таке письмові докази? Які правила засвідчення копій документів встановлені Цивільним процесуальним кодексом України?

5. Які види доказів Ви знаєте?

КАЗУС 3

Ухвалою від 27 червня 2019 р. Харківський районний суд Харківської області у справі № 635/4880/19 за позовом Верс Д. А. до Державного підприємства «Жовтневе лісове господарство», юридична адреса: Харківська область, Харківський район, м. Мерефа, вул. Лесі Українки, 63 про скасування наказу про звільнення та стягнення заробітної плати за час вимушеного прогулу, витребувано від ДП «Жовтневе лісове господарство» (Харківська область, Харківський район, м. Мерефа, вул. Лесі Українки, 63) належним чином засвідчені копії наказу від 22.05.2019 р. № 219-к про припинення трудового договору з Верс Д. А. та усіх матеріалів на підставі яких було прийнято зазначений наказ, оскільки в судовому засіданні було встановлено, що позивач самостійно не має можливості отримати зазначені документи, оскільки вони містять конфіденційну інформацію.

Запитання:

1. На кого ЦПК України покладено обов'язок подавати докази у справі безпосередньо до суду?

2. Чи мав право суд витребувати докази в даному випадку?

3. Який процесуальний документ подав до суду Позивач з метою витребування у відповідача доказів, а саме: наказу №219-к від 22 травня 2019 р. та матеріалів, на підставі яких було прийнято цей наказ? Назвіть вимоги до його змісту.

4. В який термін особи зобов'язані повідомити суд у разі неможливості надати витребувані докази у встановлені судом строки?

5. Чи встановлена ЦПК України відповідальність за неповідомлення суду про неможливість подати докази, а також за неподання доказів, у тому числі з причин, визнаних судом неповажними?

Процесуальні строки

КАЗУС 1

Позивачка Устинова К. звернулася до Кіцманського районного суду з позовом до Нестеренко О. про стягнення аліментів та просила стягнути з відповідача аліменти на утримання сина Нестеренко Р., 11.07.2014 р.н., в розмірі по 1500 гривень щомісячно до досягнення дитиною повноліття.

Суддя, розглянувши матеріали справи, встановив, що зазначена позовна заява підлягає поверненню, оскільки подана з порушенням вимог. Так, в позовній не зазначено повне місце проживання чи перебування відповідача, реєстраційний номер облікової картки платника податків (для фізичних осіб) або номер і серію паспорта позивачки та відповідача.

Прецедентна практика Європейського суду з прав людини виходить з того, що реалізуючи пункт 1 статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод щодо доступності правосуддя та справедливого судового розгляду кожна держава-учасниця цієї Конвенції вправі встановлювати правила судової процедури, в тому числі й процесуальні заборони і обмеження, зміст яких – не допустити судовий процес у безладний рух.

Зпитання:

1. Чи вірно вчинив суддя, виходячи з вимог процесуального законодавства України?
2. Яких процесуальних строків слід дотримуватись судді та учасникам справи під час розгляду та вирішення вказаного питання?
3. Які процесуальні дії суду у разі невиконання ухвали, яка постановляється з цього приводу, у зазначений строк?
4. Що має суд роз'яснити позивачеві у цьому випадку стосовно процесуальних строків?
5. Що таке процесуальний строк?
6. Як поділяються процесуальні строки за чіткістю? Наведіть приклади з діючого процесуального законодавства.
7. Вкажіть як співвідноситься поняття "розумний строк" з правом на справедливий суд.
8. Проаналізуйте постанову Пленуму Верховного Суду України «Про строки розгляду судами України кримінальних і цивільних справ» № 3 від 1 квіт. 1994 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-94>

КАЗУС 2

5.03.2019 року Куцак Н. звернувся до суду із позовом до фізичної особи-підприємця Вальчук О. про розірвання договору купівлі-продажу, стягнення коштів та відшкодування майнової і моральної шкоди. Розглянувши позовну заяву, суд вирішив, що вона відповідає вимогам статей 175,177 ЦПК України і подана з дотриманням правил підсудності. Підстави для повернення позовної заяви, відмови у відкритті провадження відсутні.

8.03 2019 року суд постановив ухвалу про відкриття провадження у справі, копію якої разом з копією позовної заяви та доданими до неї документами надіслав учасникам справи. Ознайомившись зі змістом позовної заяви, відповідач у справі – Вальчук О. вирішив надіслати до суду відзив на позовну заяву, строк подання якого закінчувався 26.03.2019 року. Однак, закінчення строку припало на неділю, тому відповідач вирішив, що термін подання відзиву закінчується 24.03.2019 року і надіслав відзив до суду та позивачу з копіями до нього документів.

Запитання:

1. Прокоментуйте дії відповідача відповідно до норм чинного законодавства.
2. Що таке закінчення процесуальних строків у цивільному судочинстві?
3. Дайте визначення поняття «розумність процесуальних строків».
4. Назвіть критерії визначення розумних строків відповідно до практики ЄСПЛ.
5. Які, на Ваш погляд, негативні фактори порушення процесуальних строків у цивільному судочинстві?
6. Перелічіть інститути та норми в цивільному процесі, які спрямовані на дотримання процесуальних строків судом та учасниками судового процесу під час розгляду та вирішення цивільних справ.
7. Перелічіть підстави щодо класифікації процесуальних строків у цивільному судочинстві з наведенням прикладів.

КАЗУС 3

В провадженні Заставнівського районного суду Чернівецької області перебуває цивільна справа за позовом Лесько С. до Лесько Д. про розірвання шлюбу.

Ухвалою суду від 21.08.2018 року провадження по зазначеній справі зупинено та надано сторонам строк для примирення.

22.12.2018 року закінчився наданий сторонам чотириохмісячний строк для примирення.

Суддя Заставнівського районного суду Чернівецької області, розглянувши цивільну справу за позовом про розірвання шлюбу, ухвалив провадження у справі поновити. Призначити справу до судового розгляду на 09 годину 29.01.2019 року в приміщенні Заставнівського районного суду Чернівецької області (зал судових засідань №2).

Зпитання:

1. Чи були підстави для зупинення провадження у справі?
2. Що таке зупинення процесуальних строків?
3. Які особливості зупинення процесуальних строків Ви знаєте?
4. Охарактеризуйте підстави продовження та поновлення процесуального строку у цивільному судочинстві?
5. Знайдіть у Єдиному державному реєстрі судових рішень такі рішення, в яких суди відмовляють у поновленні або продовженні процесуальних строків, мотивуючи це тим, що причина їх пропуску не є поважною або задовольняють вказані клопотання. Проаналізуйте їх і спробуйте узагальнити найбільш розповсюджені причини пропуску процесуальних строків.

Судові витрати**КАЗУС 1**

Позивачка Костюк Н. разом зі своїм адвокатом – Ольжич В. подали до суду позовну заяву до Власова Г., Григоренка С. про відшкодування матеріальної і моральної шкоди, відшкодування витрат на правову допомогу у кримінальній справі. Однак, в заяві не вказано, яку саме правову допомогу надала позивачці під час розслідування кримінальної справи адвокат Ольжич В., докази, які підтверджують факт надання такої правової допомоги та розрахунок її вартості.

Крім того, позивачка – Костюк Н. подала до суду позовну заяву, до якої не додані документи, які підтверджують сплату судового збору у встановлених порядку і розмірі. Зокрема, позивачка просить:

1. Стягнути в солідарному порядку з відповідачів: Власова Г., Григоренка С., на її користь, матеріальну шкоду в розмірі: 13000 гривень, понесену нею внаслідок пошкодження ними її майна двох дверей в барі-ресторані «Мандарин».

2. Стягнути в солідарному порядку з відповідачів: Власова Г., Григоренка С., на її користь, моральну шкоду в розмірі: 10000 гривень.

3. Стягнути в солідарному порядку з відповідачів: Власова Г., Григоренка С., на її користь, витрати на правову допомогу адвоката під час досудового розслідування кримінального провадження № 42017261100000044 від 05.04.2017 року, в сумі 4500 гривень.

Таким чином, позовна заява містить одну позовну вимогу немайнового характеру та дві позовні вимоги майнового характеру.

Загальний розмір судового збору, який слід сплатити становить 1409 гривень 60 копійок. Разом з тим, позивачка додала до позовної заяви квитанції про сплату судового збору в сумі лише 704 гривні 80 копійок.

Керуючись ЦПК України, Законом України «Про судовий збір», суддя Кельменецького районного суду Чернівецької області, розглянувши позовну заяву Костюк Н. до Власова Г., Григоренка С. про відшкодування матеріальної і моральної шкоди, відшкодування витрат на правову допомогу у кримінальній справі, ухвалив позовну заяву про відшкодування матеріальної і моральної шкоди, відшкодування витрат на правову допомогу у кримінальній справі – залишити без розгляду, про що повідомити позивача у справі.

Запитання:

1. Чи правильні дії суду, виходячи з норм процесуального законодавства?

2. З чого складаються судові витрати у цивільному судочинстві?

3. Як сплачується судовий збір за подання позовної заяви, що має одночасно майновий і немайновий характер?

4. Проаналізуйте витрати на професійну правничу допомогу у цивільному судочинстві.

5. Поясніть як співвідносяться принцип доступності правосуддя та судові витрати учасників судового процесу?

КАЗУС 2

Позивач Костюк І. звернулася до суду із позовом до Костюк М., в якому просить розірвати шлюб між нею та відповідачем, який зареєстрований 09.09.2000 р. виконкомом Погорілівської сільської ради Заставнівського району Чернівецької області, за актовим записом № 4.

До відкриття провадження у справі від позивача Костюк І. до суду надійшла заява про відкликання позову та повернення судового збору.

Суддя Заставнівського районного суду Чернівецької області, враховуючи, що провадження у справі не відкрито, вирішила, що заява позивача Костюк І. від 28.01.2019 підлягає задоволенню, а позовна заява Костюк І. до Костюк М. про розірвання шлюбу – поверненню.

З урахуванням викладеного, суд вирішив, що заява позивача Костюк І. в частині повернення судового збору теж підлягає задоволенню та позивачу необхідно повернути судовий збір в розмірі 768,40 грн. Тому суд ухвалив зобов'язати Управління Державної казначейської служби України у Заставнівському районі повернути Костюк І. сплачену суму судового збору в розмірі 768,40 грн., сплаченого згідно квитанції № 0.0.1239402943 від 16.01.2019р.

Запитання:

1. Чи правомірні вимоги Костюк І. у даній ситуації?
2. Чи вірно вчинив суд з точки зору чинного законодавства?
3. Перелічіть підстави повернення судового збору відповідно до Закону України «Про судовий збір».
4. Назвіть клопотання, з якими учасники процесу можуть звертатися до суду стосовно сплати судових витрат.
5. Уточніть сутність та зміст відстрочення та розстрочення судових витрат у цивільному судочинстві.
6. Порівняйте розмір судових витрат у різних видах провадження в цивільному судочинстві.
7. Складіть заяву від імені позивача про повернення судового збору.
8. Знайдіть у Єдиному державному реєстрі судових рішень ухвали судів про відстрочення або розстрочення сплати судових витрат.

КАЗУС 3

06.05.2019 року до Макарівського районного суду Київської області надійшла позовна заява Пастух Л. до Німчук Н. про визнання права власності на частину нерухомого і рухомого майна в порядку

спадкування за заповітом. Вказана позовна заява не відповідає вимогам, а саме:

1) у позовній заяві не зазначено поштовий індекс адреси місця проживання відповідача, а також реєстраційний номер облікової картки платника податків (для фізичних осіб) відповідача.

2) невірно визначена ціна позову. Так, відповідних документів на підтвердження дійсної вартості спірних земельних ділянок площею 0,2500 га та площею 0,2257 га позивачем надано не було. Вказаний недолік слід усунути, шляхом визначення дійсної вартості земельних ділянок станом на 2019 рік, тобто на час подання зазначеного позову до суду;

3) як наслідок невірного зазначення ціни позову, у порушення ч. 4 ст. 177 ЦПК України невірною сплачений судовий збір.

Недоліки мають бути усунуті шляхом подання нової редакції позовної заяви у кількості примірників відповідно до кількості учасники справи, з виправленням викладених вище зауважень, та поданням відповідних документів та клопотань у разі необхідності.

Запитання:

1. Яку ухвалу слід постановити судді при прийнятті такої позовної заяви?

2. Що таке ціна позову?

3. Як визначається ціна позову у цивільному судочинстві?

4. Як визначається ціна позову у позовах про право власності на нерухоме майно, що належить фізичним особам на праві приватної власності?

5. Розкрийте, що наступає у випадку, якщо визначена позивачем ціна позову вочевидь не відповідає дійсній вартості спірного майна або на момент пред'явлення позову встановити точну його ціну неможливо?

КАЗУС 4

Прованський звернувся до суду із позовом до Релівської про розірвання шлюбу та поділ майна вартістю 100 000 грн. До позовної заяви додано всі необхідні документи та квитанцію про сплату судового збору. Керуючись положенням Закону України «Про судовий збір» про те, що ставка судового збору за подання до суду позовної заяви про поділ майна при розірванні шлюбу становить 1 відсоток ціни позову, Прованський сплатив 1 000 грн. судового збору. Суд залишив позовну заяву без руху, оскільки розмір судового збору визначено невірно.

Запитання:

1. Обґрунтуйте з посиланням на законодавство, який розмір судового збору підлягає сплаті у даному випадку?
2. Як змінився би розмір судового збору, якби в позовній заяві не було вимоги про розірвання шлюбу?
3. Який розмір судового збору підлягатиме сплаті у випадку подання апеляційної скарги на рішення суду першої інстанції в частині поділу майна?

Судові виклики і повідомлення**КАЗУС 1**

За результатами розгляду матеріалів цивільної справи за позовом ПАТ «Державний ощадний банк України» в особі філії – Головного управління по м. Києву та Київської області АТ «Ощадбанк» (м. Київ, вул. Володимирська, 27) до Павленка О. П. (м. Чернігів, вул. Заводська, 39/5) про стягнення заборгованості, Чернігівський районний суд встановив: «виходячи з положень ст.ст.19,274 ЦПК України, враховуючи ціну позову, категорію, яка є малозначною, про розгляд справи за правилами спрощеного позовного провадження з повідомленням учасників справи про дату, час та місце проведення судового засідання», та ухвалив: «Справу розглядати за правилами спрощеного позовного провадження без повідомлення сторін за наявними у справі матеріалами».

Запитання:

1. Чи має право суд розглядати справу за правилами спрощеного позовного провадження без повідомлення сторін за наявними у справі матеріалами?
2. Чи правильне рішення прийнято судом в даному випадку?
3. Чи мають право сторони клопотати перед судом про розгляд справи у судовому засіданні з повідомленням сторін?
4. Яка різниця між повісткою про виклик і повісткою-повідомленням?
5. Який зміст судової повістки?

КАЗУС 2

Жовтневий районний суд міста Запоріжжя розглядає в порядку спрощеного позовного провадження цивільну справу за позовом Моторно-транспортного страхового бюро України (місцезнаходження: 02154, м. Київ, Русанівський бульвар, буд. № 8; адреса для листування: 04112, м. Київ, вул. Сікорського, буд. № 8, 6 поверх, оф. № 32) до Коструба М. К. (місце реєстрації невідоме; останнє відоме місце проживання: м. Запоріжжя, вул. Кругла, 115/89) про відшкодування шкоди в порядку регресу. Згідно з ухвалою суду, виклик Коструба М. К., як відповідача у справі, здійснено повторно.

Запитання:

1. Який порядок вручення судових повісток встановлено ЦПК України?
2. Які дії суду, коли у позовній заяві вказано, що місцеперебування відповідача невідоме?
3. В якому органі державної влади можна отримати інформацію про зареєстроване місце проживання (перебування) особи?
4. Чи правомірні дії суду в описаній вище ситуації?
5. В яких випадках проводиться розшук відповідача?

КАЗУС 3

Ухвалою Держинського районного суду м. Кривого Рогу Дніпропетровської області від 02 травня 2019 р. у справі № 210/2264/19 відкрито провадження у справі за позовною заявою Кочас В. І. до Криворізького технічного коледжу Національної металургійної академії України про поновлення на роботі, стягнення середнього заробітку за час вимушеного прогулу. Розгляд справи ухвалено проводити в порядку спрощеного позовного провадження, з викликом сторін у судове засідання. Розгляд справи призначено на 14 годину 30 хвилин 03 червня 2019 р.

11 липня 2019 р. позовну заяву залишено без розгляду. Ухвала суду мотивована наступним.

Так, в судове засідання, призначене на 03 червня 2019 року, позивач не з'явилася, про час та місце розгляду справи повідомлялася належним чином, шляхом направлення СМС-повідомлень (а. с.100), причини неявки суду не повідомила; клопотань про розгляд справи за її відсутності, або про відкладення розгляду справи до суду не надходило, у зв'язку із чим розгляд справи було відкладено до 11 липня 2019 р. На судове засідання, призначене на 11 липня 2019 р., сторони, в тому числі позивач повторно не з'явилася, про час та місце розгляду справи повідомлялася належним чином, шляхом направлення

СМС-повідомлень (а.с.110), та шляхом направлення поштової кореспонденції, котра повернулася до суду за закінченням терміну зберігання (а.с.104–106), причини неявки суду не повідомила, клопотань про розгляд справи за її відсутності, або про відкладення розгляду справи до суду не надходило. Таким чином, позивач не з'явилася в судові засідання 03 червня 2019 р. та 11 липня 2019 р. Доказів поважності причин неявки суду не надано.

В силу ч.3 ст.131 ЦПК України судом визнано, що позивач не з'явилася до суду повторно без поважних причин, а вказані дії позивача свідчать про втрату нею юридичної заінтересованості в розгляді справи.

Запитання:

1. Який порядок надсилання судом судових викликів і повісток встановлено ЦПК України?

2. Чи має право суд викликати позивача в судове засідання шляхом направлення СМС-повідомлень?

3. Яких учасників судового процесу суд має право викликати або повідомити про судове засідання або для участі у вчиненні процесуальної дії шляхом направлення СМС-повідомлень?

4. Чи правомірні дії суду в описаній вище ситуації?

Заходи процесуального примусу

КАЗУС 1

Сторожинецький районний суд Чернівецької області у складі: судді, при секретарі судового засідання, розглянув у відкритому судовому засіданні цивільну справу за позовом Левченко М. до Саєнко Д. про визнання таким, що втратив право на користування квартирою, третя особа – Саєнко Р.

Позивач Левченко М. пред'явила до свого колишнього зятя позов про визнання його таким, що втратив право користування жилою площею в квартирі № 6, вул. Шевченка, 2, м. Сторожинець, зазначаючи, що відповідач не проживає у квартирі більше двох років без поважних причин, так як після розлучення з її дочкою вступив у новий шлюб і виїхав на інше постійне місце проживання. Для підтвердження зазначених обставин позивач просила допитати в якості свідків Петренко Л. та Іваненко Н., які проживають у сусідніх квартирах і раніше часто спілкувалися з сім'єю її дочки.

У ході проведення підготовчого провадження ухвалою від 15.02.2019 р. вирішено питання про виклик зазначених свідків, яким

своєчасно і завчасно були направлені повістки про час і місце судового засідання. Однак повістки були повернуті до Сторожинецького районного суду з помітками про відмову свідків від отримання повісток і небажання давати суду показання. Зазначений факт на повістках підтверджений підписом особи, що доставляла судову повістку. Таким чином, свідки Петренко Л. та Іваненко Н., не з'явилися в судове засідання без поважних причин.

В судовому засіданні відповідач позов не визнав, тому позивач наполягала на відкладення судового розгляду, зазначаючи, що показання вказаних свідків є важливими для підтвердження її доводів. Суд ухвалив свідків Петренко Л., яка проживає в квартирі № 7, вул. Шевченка, 2, м. Сторожинець і працює інженером на заводі «Юта» та Іваненко Н., яка проживає в квартирі № 8, вул. Шевченка, 2, м. Сторожинець і працює вихователькою дитячого садочка «Сонечко» доставити до Сторожинецького районного суду Чернівецької області приводом у судове засідання на 5.03.2019р. на 10.00 до зали судового засідання № 3. Розгляд справи відкласти до 5.03.20019 р.

Запитання:

1. Чи законні вимоги позивача у даній ситуації?
2. Чи вірно поступив суд у цьому випадку?
3. Чи вірно обраний захід процесуального примусу?
4. Назвіть види заходів процесуального примусу у цивільному судочинстві.
5. Охарактеризуйте привід свідка як захід процесуального примусу у цивільному судочинстві.
6. Знайдіть у Єдиному державному реєстрі судових рішень і проаналізуйте ухвали про застосування різних видів заходів процесуального примусу в цивільному судочинстві.

КАЗУС 2

Позивач Костенко В. звернувся до Добровеличківського районного суду Кіровоградської області з позовом до відповідачів Грищенко П., Гуцул Г. про скасування правового акту індивідуальної дії та визнання недійсними державних актів на право приватної власності на землю, а також свідоцтва про право власності на земельну ділянку.

Представник позивача Ваврищук О. в судовому засіданні заявила клопотання про призначення почеркознавчої експертизи та про повторне витребування доказів, а саме витребувати з Новоукраїнської районної державної адміністрації оригінали заяв,

поданих на адресу Новоукраїнської РДА. Зазначені заяви необхідно витребувати для проведення почеркознавчої експертизи.

Представник відповідачів Зогуля Н. не заперечувала щодо задоволення вищезазначених клопотань.

Заслухавши думку сторін у справі про витребування доказів та призначення судової почеркознавчої експертизи, суд дійшов до наступного висновку. На почеркознавчу експертизу (або експертне дослідження) надаються оригінали документів, відповідно до п. 3.5 Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень, затвердженої наказом Міністерства юстиції України від 08.10.1998 № 53/5 (зі змінами та доповненнями). Для проведення почеркознавчої експертизи (або експертного дослідження) необхідно надати вільні, умовно-вільні та експериментальні зразки почерку і підпису певної особи від імені якої значиться підпис (та/або особи, яка виконала підпис від імені іншою особою).

В якості вільних зразків можуть бути надані тексти, підписи, що належать до службової переписки, автобіографії, особисто заповнені анкети, заяви, листи, підписи в установчих, приватизаційних документах, посвідченнях, договорах, заявах про видачу паспорта, платіжних відомостях, касових ордерах, пенсійних справах, анкетах, щотижневиках, блокнотах та інших документах. Вільних зразків почерку повинно бути не менше ніж на 15 аркушах, підписів не менше 15, експериментальних зразків почерку не менше ніж на 10-15 аркушах, експериментальних зразків підписів не менше 5-8 аркушів. Позивачем не надано будь-яких зразків почерку та підпису заявників в обсязі необхідному для надання експертній установі.

Вивчивши матеріали справи, враховуючи, що у справі відсутні об'єкти та зразки почерку, підписи заявників для порівняльного дослідження, суд позбавлений можливості належним чином призначити почеркознавчу експертизу. Враховуючи невиконання ухвали суду про витребування доказів, суд вважає за необхідне постановити ухвалу про тимчасове вилучення в Новоукраїнської РДА заяв.

Запитання:

1. Проаналізуйте вимоги сторін та процесуальні дії суду на відповідність їх чинному законодавству.

2. Розкрийте сутність та зміст такого заходу процесуального примусу як тимчасове вилучення доказів для дослідження судом.

3. Що зазначається в ухвалі про тимчасове вилучення доказів для дослідження судом? Які ознаки притаманні такій ухвалі?

4. Назвіть функції, які виконують заходи процесуального примусу у цивільному процесі.

5. Уточніть в чому різниця між такими інститутами у цивільному судочинстві як витребування доказів та тимчасове вилучення доказів для дослідження судом?

КАЗУС 3

В провадженні Білоцерківського міськрайонного суду Київської області перебуває цивільна справа за позовом Публічного акціонерного товариства «Перший Український Міжнародний Банк» до Козачук В. про стягнення заборгованості.

Ухвалою суду від 26.03.2019 року у вищевказаній справі було задоволено клопотання відповідача Козачук В. та витребувано у Публічного акціонерного товариства «Перший Український Міжнародний Банк»: завірені належним чином платіжні документи, які б підтверджували зарахування сум сплат та розподіл цих сум, в рамках кредитного договору; оригінали первинних бухгалтерських документів щодо суми отриманого Козачук В. кредиту за договором та пролонгації овердрафту; документ про рух коштів по кредитному договору (оригінал або його копія); документ, що підтверджує отримання Козачук В. на підставі кредитного договору платіжної кредитної картки певного виду та строк її дії, а також належно завірену фотокопію платіжної картки, виданої на ім'я Козачук В. відповідно до кредитного договору (де чітко видно строк дії картки).

Однак, позивачем ПАТ «Перший Український Міжнародний Банк» вимоги ухвали від 26.03.2019 року не виконані. Позивачеві було достовірно відомо про вимоги суду, про що свідчать рекомендовані повідомлення про вручення поштового відправлення з відміткою про отримання 01.04.2019 року та 22.04.2019 року. До теперішнього часу на адресу суду витребувані ухвалою докази позивачем не надано. Зазначене призводить до порушення вимог законодавства щодо розумних строків розгляду цивільної справи.

Таким чином, з метою спонукання позивача у вказаній справі до виконання встановлених правил, добросовісного виконання процесуальних обов'язків, припинення зловживання правами та запобігання створенню протиправних перешкод у здійсненні судочинства, суд приходить до висновку про застосування відносно позивача Публічного акціонерного товариства «Перший Український Міжнародний Банк» заходів процесуального примусу.

Запитання:

1. Який захід процесуального примусу, на Ваш погляд, може застосувати суд у даному випадку? В чому його сутність?
2. Які будуть процесуальні дії суду у випадку повторного чи систематичного невиконання процесуальних обов'язків?
3. Яким документом оформляється даний захід процесуального примусу?
4. Які вимоги та особливості пред'являються до процесуальних документів, постановлених під час застосування вказаного заходу процесуального примусу?

Позовне провадження

КАЗУС 1

Під час вирішення питання про відкриття провадження у справі за позовом Павленко О. М. до Павленка К. Б. про розірвання шлюбу, суддя встановив: позовна заява відповідає вимогам цивільного процесуального законодавства щодо форми та змісту; підстав для відмови у відкритті провадження та залишення заяви без руху не встановлено; заява підсудна Чернігівському районному суду та підлягає розгляду в порядку цивільного судочинства. З поданого позову слідує, що позивач просить розірвати шлюб, зареєстрований із відповідачем. Як слідує із п. 1 ч.4 ст. 274 ЦПК України, в порядку спрощеного позовного провадження не можуть бути розглянуті справи у спорах, що виникають з сімейних відносин, крім спорів про стягнення аліментів та поділ майна подружжя. За таких підстав поданий позов підлягає розгляду за правилами загального позовного провадження.

Зпитання:

1. Який процесуальний документ постановляє суддя, вирішуючи питання про відкриття провадження у справі? Що має бути зазначено в ньому?
2. Які вимоги, встановлені ЦПК до форми та змісту позовної заяви?
3. Що таке «ціна позову»? Яка ціна позову про розірвання шлюбу?
4. Які документи мають бути додані до позовної заяви про розірвання шлюбу? Сформуйте їх перелік.
5. Яка наступна стадія провадження у цій справі?
6. Яка специфічна особливість перебігу судового розгляду для такої категорії справ, як про розірвання шлюбу?

КАЗУС 2

04.03.2019 р. Хмільницький міськрайонний суд Вінницької області в підготовчому судовому засіданні розглядав цивільну справу за позовом Когут А. Б. до Когута В. В., третя особа без самостійних вимог: Орган опіки та піклування виконкому Жданівської сільської ради, про визначення місця проживання неповнолітніх дітей з матір'ю та стягнення аліментів на утримання неповнолітніх дітей.

27.02.2019 р. через канцелярію суду надійшла зустрічна позовна заява Когута М. В. (одного із трьох спільних дітей колишнього

подружжя) до Когут А. Б., третя особа без самостійних вимог: Орган опіки та піклування виконкому Жданівської сільської ради, про визначення місця проживання неповнолітніх дітей з батьком Когутом В. В.

Заявля:

1. Що таке зустрічний позов? Яка форма і зміст зустрічної позовної заяви згідно з ЦПК України? Хто є відповідачем за зустрічним позовом?

2. Як Ви думаєте, чи прийме суд рішення про розгляд зустрічної позовної заяви Когута М. В. в одному провадженні з розглядом первісного позову Когут А. Б. до Когута В. В.? Яку процесуальну дію має здійснити суддя в разі позитивного вирішення цього питання?

3. Яка мета та порядок проведення підготовчого засідання?

4. Які процесуальні дії, згідно ЦПК України, необхідно вчинити кожній стороні цього судового провадження для всебічного, повного та об'єктивного розгляду цієї справи по суті?

5. Який документ має надати до суду третя особа без самостійних вимог: Орган опіки та піклування виконкому Жданівської сільської ради для всебічного, повного та об'єктивного розгляду цієї справи по суті?

КАЗУС 3

Відповідно до ухвали Малиновського районного суду м. Одеси від 15 липня 2019 року у справі № 523/3956/19 відкрито провадження в цивільній справі за позовом Державної установи «Український науково-дослідний протичумний інститут імені І.І. Мечнікова Міністерства охорони здоров'я України» (місцезнаходження: вул. Церковна, 2/4, м. Одеса, 65003) до завідувача протичумної станції Державної установи «Український науково-дослідний протичумний інститут імені І.І. Мечнікова Міністерства охорони здоров'я України» ОСОБА_1 Олени Олексіївни (зарєєстрована за адресою: АДРЕСА_1) про відмову у задоволенні заяви ОСОБА_2 від 04.02.2019 про скасування наказів Державної установи «Український науково-дослідний протичумний інститут імені І.І. Мечнікова Міністерства охорони здоров'я України» та визнання рішення комісії по трудових спорах Державної установи «Український науково-дослідний протичумний інститут імені І.І. Мечнікова Міністерства охорони здоров'я України» від 04.03.2019 року № 1 незаконними. Призначити судові засідання у порядку спрощеного позовного провадження в

приміщенні Малиновського районного суду м. Одеси (м. Одеса, вул. Василя Стуса, 1 а, каб. 205) на 10.09.2019 року.

Запитання:

1. Що таке спрощене позовне провадження? Які справи можуть розглядатися в порядку спрощеного позовного провадження?
2. Чи підлягає розгляду трудовий спір в порядку спрощеного позовного провадження?
3. Яка із сторін, на Вашу думку, в даному випадку заявила клопотання про розгляд справи у порядку спрощеного позовного провадження?
4. Чи правильно вчинив Малиновський районний суд м. Одеси, вирішуючи питання про розгляд справи в порядку спрощеного позовного провадження в ухвалі про відкриття провадження у справі?
5. Яка мета та особливості розгляду справи у порядку спрощеного позовного провадження?

КАЗУС 4

Позивач Сопілка К.І. звернулася в суд із позовом до Жара І. І., мешканця с. Михайлівка Глибоцького району Чернівецької області. Просить суд, надати позивачу дозвіл на виїзд сина Жара К. І., у супроводі матері Сопілка К.І. до США на оздоровлення та відпочинок без дозволу (згоди) та супроводу батька дитини Жара І. І. та строк 6 (шість) місяців з 01 липня 2019 року по 01 січня 2020 року).

Позивачка Сопілка К.І. в позові вказала, що з 29.10.2006 р. по 12.06.2015 р., вона перебувала у шлюбі з Жаром І. І. (надалі – відповідачем). Від шлюбу у сторін є неповнолітній син – Жар К. І., 23 червня 2015 р. шлюб між позивачем та відповідачем був розірваний на підставі рішення Глибоцького районного суду Чернівецької області від 12 червня 2015 р. (справа № 715/1338/15-ц). Після розірвання шлюбу, сторони проживають окремо. З моменту розлучення і по сьогоднішній день, маючи реальну можливість приймати участь у вихованні та забезпеченні дитини, відповідач з власної ініціативи самоусунувся від виконання своїх батьківських обов'язків, не спілкується з дитиною, участі у житті сина свідомо не приймає. Дитина проживає з позивачем по справі та знаходиться на її утриманні, а відповідач участі у вихованні дитини не бере, не цікавиться її фізичним та духовним розвитком, матеріальної допомоги на утримання дитини не надає. Позивач має намір та можливість вивезти дитину, а саме: сина – Жара К. І., на оздоровлення та відпочинок за кордон, зокрема до США, де проживає її – позивача рідна сестра Ловел Л. І., в період з липня 2019

р. до січня 2020 р., з метою підвищення рівня світогляду дитини, покращення стану її здоров'я, фізичного, духовного та морального розвитку, навчання у освітніх закладах вищевказаної країни, що є забезпеченням інтересів дитини в межах здійснення батьківських прав та обов'язків. Звернутися до відповідача з питанням надання згоди про виїзд сина за кордон позивач не має можливості, оскільки раніше зверталася з пропозицією до відповідача з цього приводу, але отримала необґрунтовану відмову, за останні два роки і на теперішній час зв'язок з відповідачем відсутній. Можливо він навіть виїхав з країни. Саме така ситуація і стала підставою для звернення до суду із вказаним позовом. Тому просить суд, надати позивачу дозвіл на виїзд сина Жара К. І., у супроводі матері Сопілки К.І. до США на оздоровлення та відпочинок без дозволу (згоди) та супроводу батька дитини Жара І. І. на строк 6 місяців (з 01 липня 2019 р. по 01 січня 2020 р.).

14 червня 2019 р. Глибоцьким районним судом Чернівецької області відкрито спрощене провадження у цивільній справі за даною позовною заявою.

09.07.2019 р. Глибоцьким районним судом Чернівецької області прийнято заочне рішення у справі № 715/1219/19, згідно якого позовні вимоги Сопілки К.І. – задоволено частково. Надано дозвіл громадянці України Сопілці К.І., жительці с. Тисовець Сторожинецького району Чернівецької області без згоди та супроводу батька – громадянина України Жара І. І., жителя с. Михайлівка Глибоцького району Чернівецької області, здійснити тимчасовий виїзд неповнолітньої дитини – Жара К. І., за межі України, а саме в Сполучені Штати Америки, протягом чотирьох місяців з моменту набрання даним рішенням суду законної сили. В задоволенні решти позовних вимог Сопілки К.І. – відмовлено.

Запитання:

1. За яких умов суд може ухвалити заочне рішення у справі?
2. Який порядок заочного розгляду справи? Чи дотримано в даному випадку Глибоцьким районним судом Чернівецької області ст. 281 ЦПК України?
3. Як Ви вважаєте, чи правильно суд задовольнив позов Сопілка К. І. частково? Відповідь обґрунтуйте.
4. Який порядок перегляду заочного рішення?
5. Коли заочне рішення набирає законної сили?

КАЗУС 5

Позивачка Ташенко М. звернулася до суду з позовною заявою, в якій просить стягнути з відповідача на її користь заборгованість по заробітній платі в розмірі 49981 грн.34 коп. В обґрунтування позовних вимог позивачка посилається на те, що з 19.04.2004р. вона працює у Державному підприємстві «Проектування будівництва підприємств вугільної промисловості «Південдіпрошахт». Починаючи з жовтня 2016р. по лютий 2018р. включно відповідач не сплатив їй заробітну плату, внаслідок чого утворилась заборгованість по заробітній платі у розмірі 49981 грн. 34 коп., тому вона змушена звернутися до суду.

03.06.2019 року в судове засідання позивачка не з'явилася, подала заяву, в якій позов підтримала, просила його задовольнити в повному обсязі. Представник відповідача Державного підприємства «Проектування будівництва підприємств вугільної промисловості «Південдіпрошахт» в судове засідання не з'явився, про час і місце судового засідання повідомлений у встановленому порядку. Враховуючи, що в справі є достатні матеріали про права і взаємовідносини сторін, відповідач належним чином повідомлений про місце і час судового засідання, позивачка не заперечує проти ухваленні заочного рішення на підставі наявних у справі доказів, суд розглянув справу у відсутність відповідача та ухвалив заочне рішення, копію якого 04.06.2019 року направив відповідачеві у справі. Ознайомившись з текстом судового рішення, відповідач вирішив подати до суду заяву про перегляд заочного рішення.

Запитання:

1. Чи вірне рішення суду щодо ухвалення заочного рішення прийняв суд на Вашу думку?
2. Перелічіть умови проведення заочного розгляду справи?
3. Розкрийте форму і зміст заочного рішення.
4. Яким законодавством слід керуватися судді під час ухвалення такого рішення?
5. Проаналізуйте порядок і строк подання заяви про перегляд заочного рішення.
6. Що повинно бути зазначено у заяві про перегляд заочного рішення?
7. Охарактеризуйте порядок розгляду заяви про перегляд заочного рішення.
8. У яких випадках заочне рішення підлягає скасуванню?

КАЗУС 6

10.05.2019 року Дарчук В. звернулася до Ізюмський міськрайонний суд Харківської області з позовом до Власенчук Л. про визнання особи такою, що втратила право користування житловим приміщенням. В обґрунтування свого позову зазначила, що вона є власницею квартири АДРЕСА_1. Разом з позивачкою в будинку зареєстрована Власенчук Л. З 2017 року і до теперішнього часу за місцем реєстрації відповідач не проживає та її особистих речей в будинку немає. Фактичне місце перебування Власенчук Л. не відоме. Позивачка просила її позовні вимоги задовольнити, справу розглядати без її участі.

Прийнявши належним чином оформлену позовну заяву, суд відкрив провадження у даній справі.

У строк, встановлений судом в ухвалі про відкриття провадження у справі, Власенчук Л. надіслала суду відзив на позовну заяву і письмові докази, що підтверджують заперечення проти позову. Крім того, відповідач надіслала позивачу копію відзиву та доданих до нього документів.

В судове засідання відповідач не з'явилася, хоча була повідомлена належним чином про дату, час і місце розгляду справи, причини неявки не повідомила. Дослідивши матеріали справи, суд дійшов висновку, що позов підлягає задоволенню та ухвалив заочне рішення.

Запитання :

1. Чи вмотивована належно заява Дарчук В.?
2. Чи перешкоджає неявка учасників справи подальшому здійсненню судочинства?
3. Проаналізуйте дії судді на відповідність їх чинному процесуальному законодавству.
4. Яке рішення, на Вашу думку, повинен ухвалити суд у даній справі? Відповідь обґрунтуйте.
5. Які особливості проведення судового засідання якщо учасники по справі до суду не з'явилися?

КАЗУС 7

Гакман В.О. звернулася до суду з позовом до Гакман Ю.Д. про відшкодування витрат, пов'язаних з утриманням спільного майна. В судове засідання позивачка не з'явилася, подала до суду заяву, в якій просила розглядати справу за її відсутності. Судова повістка, надіслана відповідачу, повернулася до суду з відміткою поштового відділення

«за закінченням терміну зберігання». Заочним рішенням суду позов було задоволено повністю. Гакман В.О. оскаржила заочне рішення до суду апеляційної інстанції на тій підставі, що не погоджувалась на заочний розгляд справи та не згодна чекати «невідомо скільки» до набрання заочним рішенням законної сили. Просила суд апеляційної інстанції на цій підставі заочне рішення суду скасувати й ухвалити нове рішення про задоволення позову.

Запитання:

1. Як Ви вважаєте, чи є зазначені обставини підставою для скасування заочного рішення суду в апеляційному порядку?
2. Які будуть процесуальні дії суду, якщо позивач заперечуватиме проти заочного розгляду справи?
3. Як повинен поступити суд, у випадку, якщо позивачі подають до суду заяви про слухання справи без їхньої участі, в яких не зазначають, чи погоджуються вони на заочний розгляд справи?

КАЗУС 8

Мироник С. звернулася до суду із позовом про розірвання шлюбу. До позовної заяви додані докази (копія паспорта відповідача) на іноземній мові без офіційного перекладу українською мовою. Суд залишив позовну заяву без руху, оскільки позовна заява не відповідає засадам цивільного судочинства та вимогам ст. 175 ЦПК України «Позовна заява». Мироник С. оскаржила дану ухвалу, мотивуючи це тим, що «принцип мови судочинства поширюється лише на позовну заяву та виступ у суді, а докази можуть подаватися будь-якою мовою; суди гарантують право учасникам судового процесу на використання ними в судовому процесі рідної мови або мови, якою вони володіють».

Запитання:

1. Чи правомірно суд залишив позовну заяву без руху?
2. Дайте правову оцінку аргументам Мироник С., викладеним в скарзі на ухвалу.
3. Які правові наслідки настають у випадку здійснення цивільного судочинства із порушенням засад, визначених в ЦПК? Обґрунтуйте з посиланням на судову практику.

КАЗУС 9

Об'єднання співвласників багатоквартирного будинку звернулося до суду із позовом до Филипенка про стягнення заборгованості у розмірі 15 977 грн. Позовну заяву прийнято до розгляду та відкрито провадження у справі, розгляд справи ухвалено

проводити в порядку спрощеного позовного провадження без виклику сторін. Однак відповідач подав до суду зустрічну позовну заяву про визнання недійсними та скасування рішень позивача за первісним позовом. Суддя постановив ухвалу про відмову в прийнятті зустрічного позову, оскільки справа розглядається в порядку спрощеного провадження та призначив судове засідання для розгляду справи по суті з викликом сторін. Филипенко оскаржив дану ухвалу, наполягаючи на прийнятті зустрічного позову, продовженні розгляду справи в спрощеному провадженні та призначенні судового засідання для розгляду справи по суті з викликом сторін.

Запитання:

1. Обґрунтуйте з посиланням на законодавство чи правомірне рішення прийняв суд?
2. Дайте оцінку доводам Филипенка.
3. Який порядок вирішення питання про прийняття зустрічного позову при розгляді справи в спрощеному порядку?

КАЗУС 10

Райдужний звернувся в суд із позовом до Хмаренка, треті особи на стороні відповідача, які не заявляють самостійних вимог щодо предмету спору Тітенко, Баненко про поділ майна подружжя. У підготовчому засіданні сторони подали спільне клопотання про укладення мирової угоди та затвердження її судом. Представник третіх осіб та третя особа Тітенко у судовому засіданні заперечили проти задоволення мирової угоди, оскільки вона порушує їх права та охоронювані законом інтереси. Суд задовольнив заяву про затвердження мирової угоди, оскільки мирова угода укладається сторонами з метою врегулювання спору на підставі взаємних поступок і з врахуванням прав та обов'язків лише сторін.

Запитання:

1. Обґрунтуйте з посиланням на законодавство чи правомірне рішення прийняв суд?
2. В яких випадках, відповідно до ЦПК укладення мирової угоди у справах за участю третіх осіб не допускається?
3. Чи змінилось би рішення суду, якщо би представник третіх осіб та третя особа Тітенко належно обґрунтувала факт порушення мировою угодою їх прав та охоронюваних законом інтересів?
4. Яке рішення мав прийняти суд, якщо би треті особи були з самостійними вимогами?

КАЗУС 11

У провадженні місцевого загального суду перебуває справа за позовом Романенка до Приватного підприємства «Міські новини», товариства з обмеженою відповідальністю «Інформаційне агентство «Сайт міста» про захист честі, гідності та ділової репутації. Позивач та представник відповідача приватного підприємства «Міські новини», звернулися до суду із заявою про затвердження мирової угоди між ними. Відомості про думку відповідача «Інформаційне агентство «Сайт міста» стосовно даної мирової угоди відсутні. Суд затвердив дану мирову угоду, оскільки право укласти мирову угоду і повідомити про це суд, зробивши спільну письмову заяву, на будь-якій стадії судового процесу, – це невід’ємне право сторін. Інформаційне агентство «Сайт міста» оскаржило ухвалу про затвердження мирової угоди, посиляючись на те, що мирова угода може бути укладена лише між всіма сторонами у справі.

Запитання:

1. Обґрунтуйте з посиланням на законодавство чи правомірне рішення прийняв суд?
2. Чи змінилася би Ваша відповідь якби позивач та представник відповідача приватного підприємства «Міські новини» надали суду інформацію, стосовно думки «Інформаційного агентства «Сайт міста» щодо цієї угоди?

КАЗУС 12

До суду надійшла позовна заява Ріпак до Житаренка про стягнення аліментів на повнолітню дитину, яка продовжує навчання. 23 березня 2019 року до суду надійшла інформація про зареєстроване місце проживання відповідача. 04 квітня 2019 року судом надіслано через Укрпошту на адресу відповідача копію ухвали про відкриття провадження по справі, копії позовної заяви та доданих до неї документів. 22 квітня 2019 року дане поштове відправлення було повернуто суду Укрпоштою з відміткою «не повна адреса», що на думку суду свідчить про не належне виконання працівниками Укрпошти покладених на них службових обов’язків.

Запитання:

1. Чи передбачає ЦПК можливість вжиття заходів судом стосовно суб’єктів, що не є учасниками судового процесу.
2. Які дії, передбачені ЦПК, може вжити суд стосовно Укрпошти?

КАЗУС 13

У провадженні місцевого загального суду знаходиться справа за позовом Червоненко до Осикова про розірвання шлюбу та зустрічний позов Осикова до Червоненко про визначення місця проживання дітей. Осиков в судовому засіданні позов в частині позовних вимог про розірвання шлюбу визнав та просить його задовольнити. Суд ухвалив рішення в частині вимоги щодо розірвання шлюбу та продовжив провадження у справі в частині вимоги про визначення місця проживання дітей, мотивуючи це тим, що у випадку визнання позову суд повинен ухвалити щодо такої вимоги часткове рішення та продовжити провадження в частині невіршених вимог.

Зпитання:

1. Про який вид рішення йде мова?
2. Обґрунтуйте з посиланням на законодавство чи правомірне рішення ухвалив суд та чи правильно наведено мотив його прийняття?
3. У якому випадку ухвалення рішення щодо частини позовних вимог не допускається?

Наказне провадження**КАЗУС 1**

Товариство з обмеженою відповідальністю "Житлово-Експлуатаційне Об'єднання" звернулось в суд з заявою про стягнення в порядку наказного провадження заборгованості за житлово-комунальні послуги з боржника Сидоренко Т.

Дослідивши матеріали заяви, суддя Вінницького міського суду Вінницької області, приходить до висновку, що з моменту виникнення права вимоги пройшов строк, який перевищує позовну давність, встановлену законом для такої вимоги, або пройшов строк, встановлений законом для пред'явлення позову в суд за такою вимогою.

Відповідно до ст. 257 ЦК України загальна позовна давність встановлюється тривалістю у три роки. Із розрахунку заборгованості вбачається, що заявником заявлено до стягнення суму боргу за межами трирічного строку позовної давності, на яку нараховано інфляційні втрати та 3% річних. При цьому, питання переривання строку позовної давності в порядку, передбаченому ст. 264 ЦК України, повинно бути досліджено у позовному, а не наказному провадженні.

Зпитання:

1. Які процесуальні дії суду повинні бути у даній ситуації?
2. Яким документом оформляються процесуальні дії суду в даному випадку?

3. Перелічіть вимоги, за якими може бути видано судовий наказ у цивільному судочинстві.
4. Назвіть випадки за яких суддя відмовляє у видачі судового наказу.
5. Розкрийте наслідки відмови у видачі судового наказу.
6. Дайте визначення наказного провадження в цивільному судочинстві.
7. Підготуйте заяву про видачу судового наказу за вказаною вимогою.

КАЗУС 2

15.05.2019 року суддя Галицького районного суду Івано-Франківської області, розглянувши заяву комунального підприємства «Галичводоканал» про видачу судового наказу на стягнення заборгованості за надані послуги з водопостачання і водовідведення та утримання будинків, споруд та прибудинкових територій в сумі 2718,98 грн. з громадянина Костенко Ю. на користь КП «Галичводоканал», відповідно до ст. 193 Господарського кодексу України; Правил з надання населенню послуг з водопостачання та водовідведення, ст. ст. 526, 527 ЦК України, в порядку ст. ст. 160-164, 167, 168 ЦПК України, видав судовий наказ, яким наказав стягнути з боржника – 18.02.1961р.н., зареєстрованого та проживає в м. Галич площа Волі, 7/28, Івано-Франківської області на користь КП «Галичводоканал» всього 2 718 (дві тисячі сімсот вісімнадцять) грн. 98 коп. боргу за надані послуги, а саме за надані послуги водовідведення 723,74 грн., - за вивіз та утилізацію твердих побутових відходів 1386,57 грн., - за послуги з утримання будинків, споруд та прибудинкових територій 608,67 грн., яка утворилася станом на 30.11.2018 року.

16.05.2019 року суд надіслав його копію боржникові на його офіційну електронну адресу, яка була вказана у заяві. Боржник, ознайомившись із змістом судового наказу, 2.06.2019 року подав заяву про його скасування. Суд, прийнявши дану заяву, постановив ухвалу про скасування судового наказу.

Заявля:

1. Чи були підстави для видачі судового наказу у цьому випадку?
2. Дайте визначення судового наказу.
3. Чи відповідає зміст судового наказу вимогам, встановленим в ЦПК України?

4. Проаналізуйте процесуальні дії судді та боржника з точки зору чинного законодавства.
5. Охарактеризуйте процесуальний порядок скасування судового наказу у цивільному судочинстві.
6. Перелічіть спільні та відмінні ознаки судового рішення та судового наказу в цивільному судочинстві.
7. Напишіть заяву від імені боржника про скасування судового наказу.

КАЗУС 3

29 січня 2019 року заявник Настюк А. звернулась до суду із заявою про видачу судового наказу за вимогою про стягнення з Вавронюк Я. аліментів на малолітню дитину Вавронюк І., 12.05.2015 р.н., посилаючись на те, що разом з нею проживає їх спільна з боржником дочка.

Іллінецький районний суд Вінницької області в складі судді, розглянувши заяву Настюк А. на відповідність чинному законодавству, прийшов до висновку, що є всі необхідні підстави для видачі судового наказу.

Так, відповідно до ст. 180 СК України батьки зобов'язані утримувати дитину до досягнення нею повноліття. Згідно з ч. 3 ст. 181 СК України за рішенням суду кошти на утримання дитини (аліменти) присуджуються у частці від доходу її матері, батька або у твердій грошовій сумі за вибором того з батьків або інших законних представників дитини, разом з яким проживає дитина. Відповідно до ч. 2 ст. 182 СК України мінімальний розмір аліментів на одну дитину не може бути меншим, ніж 50 відсотків прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку.

Згідно з ч. 5 ст. 183 СК України той із батьків або інших законних представників дитини, разом з яким проживає дитина, має право звернутися до суду із заявою про видачу судового наказу про стягнення аліментів у розмірі на одну дитину - однієї чверті, на двох дітей – однієї третини, на трьох і більше дітей – половини заробітку (доходу) платника аліментів, але не більше десяти прожиткових мінімумів на дитину відповідного віку на кожну дитину. Відповідно до ч. 1 ст. 191 СК України аліменти на дитину присуджуються за рішенням суду від дня пред'явлення позову, а в разі подання заяви про видачу судового наказу – із дня подання такої заяви.

Враховуючи, що стягувачем заявлено вимогу про стягнення аліментів на дитину у визначеному законодавством розмірі та надано належні і допустимі докази щодо доведення обставин, на яких

ґрунтується така вимога, суд вважає, що заява про видачу судового наказу підлягає задоволенню. Під час розгляду вимог у порядку наказного провадження та видачі судового наказу суд не розглядає обґрунтованість заявлених стягувачем вимог по суті.

Заявля:

1. Чи є підстави для видачі судового наказу за цією вимогою?
2. Розкрийте форму і зміст заяви про видачу судового наказу з цієї підстави.
3. Перелічіть вимоги, які пред'являються до судового наказу у даній категорії справ.
4. Яке законодавство слід застосувати судді при видачі судового наказу якщо заявлено вимогу про стягнення аліментів на дитину? Відповідь обґрунтуйте.
5. Розкрийте процесуальний порядок набрання судовим наказом законної сили у цивільному судочинстві.
6. Підготуйте судовий наказ за вказаною вимогою.
7. Знайдіть в Єдиному державному реєстрі судових рішень кілька ухвал про відмову у видачі судового наказу та проаналізуйте їх.

Окреме провадження

КАЗУС 1

Заявник Дем'яненко Л., де заінтересованою особою виступає Нікітіна К., звернулась до суду з заявою про скасування рішення про оголошення особи померлою, вказавши в заяві, що вона – Дем'яненко Л. за заявою матері Нікітіної К. та доньки Дем'яненко С. була оголошена померлою за рішенням Шевченківського районного суду м. Чернівці від 09.11.2012 року.

Заявник вказує, що з червня 1996 року вона дійсно перебувала за межами України на заробітках, втратила зв'язки з рідними та підстави для прийняття рішення суду про оголошення її померлою нею не оспоруються, однак на даний час вона повернулась в Україну та бажає відновити усі свої права згідно чинного законодавства.

На основі викладеного, заявниця просить суд скасувати рішення Шевченківського районного суду м. Чернівці від 09.11.2012 року про оголошення її – Дем'яненко Л., 14.11.1980 р.н., уродженки міста Чернівці, померлою.

Заявниця в судовому засіданні вказала, що виїхала за межі України, коли її доньці було 4 роки. Перебуваючи в Греції, вона

втратила роботу, а потім захворіла. Півтори роки тому її мати приїхала до неї в Грецію та знайшла її, при цьому, повідомила про існування судових рішень про оголошення її безвісно відсутньою та померлою.

Заінтересована особа – Нікітіна К. в судовому засіданні вимоги заяви також підтримала. Вказала суду, що з 1996 року не мала зв'язку з донькою – Дем'яненко Л., 20 років намагалась її знайти, однак марно. Нещодавно через знайомих дізналась, що та жива і у 2017 році поїхала до доньки в Грецію. Також вказала, що подавала доньку в розшук, оскільки та була відсутня в Україні. При цьому, їй необхідно було опікуватись внучкою, у зв'язку з цим оформляти необхідні документи, а також вона не могла оформити спадкові права на квартиру, у зв'язку з чим була вимушена звернутись до суду з відповідною заявою про визнання особи померлою.

Заслухавши пояснення заявниці, заінтересованої особи, розглянувши подані заявницею документи та матеріали, всебічно і повно з'ясувавши всі фактичні обставини, на яких ґрунтуються заявлені вимоги, об'єктивно дослідивши і оцінивши докази, які мають юридичне значення для розгляду справи і вирішення її по суті, суд приходить до висновку, що вимоги заяви є обґрунтованими і підлягають до задоволенню.

Враховуючи вищевикладене, ту обставину, що Дем'яненко Л., яку було визнано померлою рішенням суду, з'явилась, суд приходить до висновку про наявність підстав для скасування вказаного рішення Шевченківського районного суду м. Чернівці від 09.11.2012 року, винесеного за заявою Нікітіної К.

Запитання:

1. В якому виді провадження розглядається дана категорія справ? Відповідь обґрунтуйте.
2. Назвіть ознаки, якими даний вид провадження відрізняється від позовного провадження.
3. Чи є всі законні підстави для скасування судового рішення судом першої інстанції?
4. Розкрийте процедуру скасування судового рішення у вказаній справі.
5. Перелічіть справи, у яких суд, який ухвалив рішення може його скасувати?
6. Складіть заяву до суду від імені заявника.

КАЗУС 2

В.о. головного лікаря КМУ «Чернівецька обласна психіатрична лікарня» Сидор Г. звернувся до суду із заявою про госпіталізацію Петрова К. у психіатричний стаціонар без його згоди або згоди його законного представника, вказавши в ньому, що Петров К., 10.06.1979 р.н., який проживає за адресою: м. Чернівці, вул. Сагайдачного,7, кв. 9/в був госпіталізований 01 січня 2019 року о 07-40 годині в Чернівецьку облпсихлікарню. Направлення на госпіталізацію було видане 01.01.2019 року лікарем Івановим Є. Після особистого огляду Петрова К. лікар-психіатр зробив висновок про необхідність госпіталізації Петрова К. у психіатричний стаціонар для обстеження або лікування у зв'язку із наявністю у нього тяжкого психічного розладу, який обумовлює його небезпеку для себе та оточуючих.

Підставою для висновку про необхідність госпіталізації є відомості про поведінку Петрова К., які надійшли від працівників поліції. На підставі цих відомостей Петров К. був оглянутий лікарем-психіатром у приймальному відділенні облпсихлікарні о 07-45 годині 01.01.2019 року, який підтвердив обґрунтованість рішення про госпіталізацію. Крім того, Петров К. був оглянутий комісією лікарів-психіатрів облпсихлікарні. Комісія підтвердила обґрунтованість рішення про госпіталізацію Петрова К. та наявність в нього тяжкого психічного розладу і прийшла до висновку, що обстеження та лікування Петрова К. можливе тільки в умовах стаціонару.

Просить госпіталізувати Петрова К. у психіатричний стаціонар. Представник обласної психлікарні в судовому засіданні заяву підтримала і підтвердила обставини, що в ній викладені.

Петров К. в судове засідання не був доставлений, у зв'язку з тим, що перебуває у важкому стані та становить загрозу для оточуючих. Петров Ю. та Петрова А. в судовому засіданні пояснили, що Петров К. є їхнім сином. На даний час він дійсно потребує лікування. Просять надати можливість лікувати сина в іншій медичній установі.

Суд, заслухавши пояснення представника облпсихлікарні, пояснення учасників справи, дослідивши письмові докази по справі, зокрема висновок комісії лікарів-психіатрів від 02 січня 2019 року, з якого слідує, що Петров К. виявляє важкий психічний розлад, який обумовлює його безпорадність і неможливість самостійно задовольнити основні життєві потреби, вважає, що заява підлягає задоволенню.

В судовому засіданні встановлено, що факти, викладені в заяві знайшли своє повне підтвердження і Петрова К. слід примусово госпіталізувати до обласної психіатричної лікарні.

Запитання:

1. У якому виді провадження розглядається дана категорія справ?
2. Перелічіть вимоги до заяви, якою порушується провадження і строк її подання до суду.
4. Який склад суду бере участь при вирішенні цієї справи?
5. Визначте строки протягом яких такі справи розглядаються відповідно до чинного законодавства.
6. За участю яких учасників суд розглядає таку справу?
7. Яке законодавство слід застосувати судді при вирішенні цієї справи?
8. Назвіть вимоги, які характеризують судові рішення, ухвалені у цій справі.

КАЗУС 3

Заявниця Ковалик Н. звернулась до суду в порядку окремого провадження із заявою про встановлення факту смерті її матері – Настюк В., яка померла на тимчасово окупованій території України, у місті Стаханов Луганської області. При вирішенні даної справи судом враховувалися рекомендації надані судам в листі ВССУ від 15 квітня 2016 року № 9-1130/0/4-16 Про окремі питання застосування Закону України від 04 лютого 2016 року № 990-VIII "Про внесення змін до Цивільного процесуального кодексу України щодо встановлення факту народження або смерті особи на тимчасово окупованій території України".

Як вбачається із матеріалів справи заявниця є дочкою померлої, що підтверджується свідоцтвом про народження та свідоцтвом про одруження.

Білоцерківським міськрайонним відділом державної реєстрації актів цивільного стану Головного територіального управління юстиції у Київській області було відмовлено Ковалик Н. у проведенні державної реєстрації смерті Настюк В., яка померла, оскільки заявником на підтвердження факту її смерті було пред'явлено документ, виданий на території, де органи державної влади України не здійснюють свої повноваження, що підтверджується відмовою в проведенні державної реєстрації смерті №16.2-79/825 від 26.02.2019 року.

З матеріалів справи вбачається, що надані заявницею документи підтверджують факт смерті її матері на тимчасово окупованій території України, а тому така заява є обґрунтованою та підлягає до задоволення.

Заявниця:

1. Чи правильне, на Вашу думку, рішення суду щодо задоволення даної заяви?
2. Перелічіть факти, які підлягають встановленню в порядку окремого провадження.
3. Вкажіть факти, які судовому розгляду в окремому провадженні не підлягають.
4. Проаналізуйте особливості провадження у справах про встановлення факту смерті особи на тимчасово окупованій території України.
5. Ким може бути подана заява про встановлення факту смерті особи на тимчасово окупованій території України?
6. Що зазначається в заяві про встановлення факту смерті особи на тимчасово окупованій території України?
7. Які особливості судового рішення у справах про встановлення факту смерті особи на тимчасово окупованій території України?

КАЗУС 4

04.03.2019 року заявник Козуб Л. звернулася до Білоцерківського міськрайонного суду Київської області з заявою про визнання фізичної особи недієздатною та призначення опікуна, посилаючись на наступні обставини. Вона є матір'ю Козуб О., 10.08.1990р.н. Дочка є особою з інвалідністю 1 групи, підгрупи «Б» з дитинства, що підтверджується довідкою до акту огляду МСЕК серії КИО-1 № 0410294 від 09.01.2014року. Донька перебуває під супроводом лікаря-психіатра в КНП Білоцерківської міської ради «Білоцерківська міська лікарня № 4» з приводу тяжкої розумової відсталості, ускладненої епісіндром з 2013 року. Донька проживає разом з нею. Вона піклується та доглядає за донькою, оскільки вона через свою хворобу не може самостійно себе обходити, здійснювати дрібні побутові потреби, розпоряджатися пенсією, вона не здатна усвідомлювати значення своїх дій та керувати ними. В силу свого захворювання донька потребує постійного стороннього догляду та опіки.

Виконавчий комітет Білоцерківської міської ради рішенням за № 116 від 12.02.2019 року надав висновок про доцільність призначення її опікуном над її донькою Козуб О., у разі визнання її судом недієздатною.

Просила суд визнати Козуб О., проживаючу за адресою: АДРЕСА_1 недієздатною та встановити опіку над Козуб О., проживаючу за адресою: АДРЕСА_1, та призначити її опікуном. Суд, вислухавши пояснення заявника, перевіrivши матеріали справи, вважає необхідним заяву задовольнити.

Запитання:

1. Хто може бути заявником у справі про визнання фізичної особи недієздатною?
2. Хто, на Ваш погляд, є заінтересованою особою у даній категорії справ?
3. Який зміст заяви про визнання фізичної особи недієздатною?
4. Які процесуальні дії суду на стадії підготовки справи до судового розгляду у даній категорії справ?
5. За участю яких учасників суд розглядає дані справи?
6. Які особливості ухвалення судового рішення у справі про визнання фізичної особи недієздатною?
7. Як реалізується судове рішення, ухвалене в даній категорії справ?
8. Розкрийте процедуру скасування судового рішення у справі про визнання фізичної особи недієздатною.
9. Знайдіть в Єдиному державному реєстрі судових рішень кілька ухвал про залишення заяви без розгляду якщо під час розгляду справи у порядку окремого провадження виник спір про право, та проаналізуйте їх.

Апеляційне провадження

КАЗУС 1

Ковалюк О. у липні 2017 року звернувся до суду з позовом до Семенюк В. про усунення перешкод у користуванні майном та зняття з реєстрації місця проживання. Позивач зазначав, що за результатами електронних торгів набув право власності на житловий будинок з належними до нього господарськими будівлями та спорудами : літню кухню, сарай, погріб, огорожу №1-2, земельну ділянку, що знаходяться по вул. Українській, 3/в, м. Чернівці; земельну ділянку цільовим призначенням для будівництва та обслуговування житлового будинку,

господарських будівель і споруд площею 0,1 га, кадастровий номер № 654-987, що знаходиться по вул. АДРЕСА_1.

Приватним нотаріусом Чернівецького міського нотаріального округу Ткач Н.В. 14 липня 2007 року Ковалюк О. видано свідоцтво про право власності на житловий будинок з належними до нього господарськими будівлями та спорудами, земельну ділянку, на підставі акту державного виконавця про проведені електронні торги, затвердженого в.о. начальника Чернівецького міського відділу державної виконавчої служби Головного територіального управління юстиції у Чернівецькій області 5 липня 2007 року.

Посилався на те, що колишнім власником Семенюк В. не звільнено житловий будинок з належними до нього господарськими будівлями та спорудами, земельну ділянку, чиняться перешкоди у користуванні майном. Просив усунути перешкоди у користуванні майном шляхом зобов'язання Семенюк В. не чинити йому перешкод у користуванні житловим будинком з належними до нього господарськими будівлями та спорудами, земельною ділянкою, визнати Семенюк В. такою, що втратила право користування житловим будинком з належними до нього господарськими будівлями та спорудами, земельною ділянкою, зняти Семенюк В. з реєстрації місця проживання у будинку, виселити Семенюк В. з будинку.

Рішенням Садгирського районного суду м. Чернівці від 16 липня 2018 року позов Ковалюк О. до Семенюк В. про усунення перешкод у користуванні майном, зняття з реєстрації місця проживання задоволено частково, постановлено зобов'язати Семенюк В. не чинити перешкод Ковалюк О. у користуванні житловим будинком, земельною ділянкою цільовим призначенням для будівництва та обслуговування житлового будинку, господарських будівель і споруд площею 0,1 га, а в решті відмовлено.

Ковалюк О. вирішив оскаржити рішення суду першої інстанції. В апеляційній скарзі він просить рішення Садгирського районного суду м. Чернівці від 16 липня 2018 року в частині відмови у позові про визнання особи такою, що втратила право користування, виселення, зняття з реєстрації місця проживання скасувати та ухвалити нове судові рішення, яким визнати Семенюк В. такою, що втратила право користування житловим будинком з належними до нього господарськими будівлями та спорудами, земельною ділянкою, зняти Семенюк В. з реєстрації місця проживання у будинку, виселити Семенюк В. з будинку.

Крім того, апелянт вказує у апеляційній скарзі на те, що справу розглянуто судом першої інстанції за його відсутності, він не був

належним чином повідомлений про дату, час і місце засідання суду. Посилається на неповне з'ясування обставин, що мають значення для справи, чинення Семенюк В. перешкод у користуванні Ковалюк О. житловим будинком та земельною ділянкою, Семенюк В. не є членом сім'ї власника Ковалюк О.

Колегія суддів вважає, що вирішуючи питання про «необхідність у демократичному суспільстві» виселення колишнього власника житла, суд має оцінити, чи існує нагальна суспільна необхідність для застосування такого заходу та чи буде таке втручання у право особи на житло пропорційним переслідуваній легітимній меті. Щодо наявності нагальної суспільної необхідності для виселення бувшого власника житла, то існує порушення права нового власника.

Запитання:

1. Дайте оцінку діям судді першої інстанції на відповідність їх нормам чинного законодавства.

2. Яке, на Ваш погляд, має прийняти рішення суд апеляційної інстанції? Відповідь обґрунтуйте.

3. Яка із засад цивільного судочинства буде проявлятися в даній ситуації? Відповідь доведіть.

3. Проаналізуйте рішення від 2 грудня 2010 року у справі «Кривіцька та Кривіцький проти України» («Kryvitska and Kryvitsky v. Ukraine», заява № 19009/04, § 41), де ЄСПЛ вказав, що втрата житла є найбільш крайньою формою втручання у право на повагу до житла.

4. Проаналізуйте рішення у справі «Зехентнер проти Австрії» («Zehentner v. Austria»), заява № 20082/02, § 56).

5. Проаналізуйте рішення ЄСПЛ від 9 жовтня 2007 року у справі «Станкова проти Словаччини» («Stankova v. Slovakia»), заява № 7205/02, § 60-63).

6. Назвіть повноваження суду апеляційної інстанції.

7. Розкрийте зміст постанови суду апеляційної інстанції.

8. Сформулюйте ознаки апеляційного провадження в цивільному судочинстві.

КАЗУС 2

У Кіцманському районному суді Чернівецької області розглядалася справа за позовом Ковальова Р. С. до Ковальнової Д. І. та за зустрічним позовом Ковальнової Д. І. до Ковальова Р.С. про поділ майна, що є об'єктом спільної сумісної власності подружжя. Разом з іншими вимогами Ковальов Р. С. просив визнати автомобіль Hyundai Tucson 2007 року випуску зареєстрований на дружину спільною

власністю подружжя, та здійснити поділ спільного майна таким чином, щоб визнати за ним право власності на цей автомобіль, а дружині присудити інший автомобіль, придбаний подружжям. У процесі розгляду справи до суду звернувся Ташук А. В. із заявою про залучення його до участі у справі як третьої особи, що заявляє самостійні вимоги щодо предмета спору, посилаючись на те, що цим спором зачіпаються його майнові права. Одночасно подав позов до Ковальова Р.С. про визнання за Ташук А. В. права власності на автомобіль Hyundai Tucson 2007 року випуску на тій підставі, що надавав Ковальову Р. С. грошові кошти в розмірі 13 000 доларів США в борг, а Ковальов Р. С. до моменту повернення боргу віддав Ташук А. В. у користування цей автомобіль (віддав ключі та технічний паспорт); вони з Ковальовим Р. С. домовилися, що у разі, якщо Ковальов Р.С. не зможе повернути кошти, автомобіль перейде у власність Ташук А. В. На час розгляду справи в суді Ковальов Р. С. заборговані грошові кошти Ташук А. В. не повернув. Ухвалою суду Ташук А. В. було відмовлено у задоволенні заяви про залучення до участі у вказаній справі як третьої особи із самостійними вимогами щодо предмета спору на тій підставі, що, як виявилось, на момент звернення Ташук А. В. до суду із зазначеними заявою та позовом Ковальов Р. С. вже відмовився від своїх позовних вимог щодо визнання за ним права власності на автомобіль Hyundai Tucson 2007 року випуску, і провадження у справі в цій частині було закрито.

Зпитання:

1. Чи може Ташук А. В. подати апеляційну скаргу на ухвалу Кіцманського районного суду Чернівецької області про відмову в залученні Ташук А. В. до участі в справі як третьої особи, яка заявляє самостійні вимоги на предмет спору?

2. Яким би чином ви порадили Ташук А. В. далі захищати свої права? Уявіть, що Ташук А. В. звернувся до вас за юридичною консультацією, спробуйте скласти детальне письмове резюме «план подальших дій» з посиланням на норми законодавства.

3. У чому полягають суть і значення принципу апеляційного оскарження судових рішень?

4. Які сучасні моделі перегляду судових рішень у порядку цивільного судочинства видаються вам найефективнішими?

5. Визначте особливості реалізації права на апеляційне оскарження судових рішень.

6. Які вимоги та порядок подання апеляційних скарг?

7. Проаналізуйте процесуальний порядок розгляду і вирішення цивільних справ судом апеляційної інстанції та порівняйте його з

порядком розгляду і вирішення цивільних справ судом касаційної інстанції.

8. Охарактеризуйте повноваження суду апеляційної інстанції та підстави їх реалізації, порівняйте їх із повноваженнями суду касаційної інстанції та особливості їх застосування.

9. Ознайомтеся з рішенням ЄСПЛ у справі Брумареску проти Румунії та у справі Рябих проти РФ, Трегубенко проти України. Поясніть, у чому саме, на думку ЄСПЛ, полягає принцип юридичної визначеності судового рішення.

КАЗУС 3

У 2007 році Сенчук П. О. продав Вівчарюк Л. І. житловий будинок. Згідно з договором, Вівчарюк Л. І. частину коштів за будинок сплатила одразу, а іншу частину зобов'язалася сплатити протягом наступних п'яти років. На час продажу будинку Сенчук П. О. перебував у шлюбі з Сенчук І. М. (будинок був спільною сумісною власністю подружжя, дружина надала згоду на його продаж), але у 2010 році шлюб було розірвано. Вівчарюк Л. І. неповністю виконала свої зобов'язання за договором купівлі-продажу та недоплатила Сенчук П. О. частину коштів. Унаслідок зазначеного Сенчук П. О. звернувся до суду з позовом до Вівчарюк Л. І. про розірвання договору купівлі-продажу. Вівчарюк Л. І. подала до Сенчук П. О. зустрічний позов про визнання права власності на будинок. Рішенням суду в задоволенні первісного позову було відмовлено, зустрічний позов було задоволено. Сенчук П. О. подав апеляційну скаргу на рішення суду. Апеляційним судом було відкрито провадження у справі та призначено судовий розгляд на 13 червня 2014 р. У судовому засіданні суд заслухав пояснення сторін, після чого за клопотанням Вівчарюк Л. І. оголосив перерву в судовому засіданні до 1 липня 2014 р. для надання нею додаткових доказів у справі. Сенчук П. О. здавалося, що колегія суддів налаштована проти нього та не ухвалить рішення на його користь. Розмірковуючи про можливість надання додаткових доказів на свою користь, він зателефонував колишній дружині, розповів їй про всю ситуацію, що склалася (до цього моменту вона не знала про зазначений судовий спір, оскільки проживала в іншому місті та зв'язків з колишнім чоловіком не підтримувала, кошти від продажу будинку їй не цікавили), просив з'явитися в судове засідання та допомогти йому переконати суд у своїй правоті. Сенчук І. М. (будучи юристом за освітою) прийшла до Сенчук П. О., ознайомила з усіма документами у справі, які були у колишнього чоловіка, після чого склала та 27 червня 2014 р. зареєструвала в апеляційному суді заяву про приєднання до апеляційної скарги Сенчук П. О. зі сплатою

судового збору (на тій підставі, що оскільки будинок був спільним майном подружжя, вона має на нього ті самі права, що і колишній чоловік; Сенчук І. М. вирішила подавати саме заяву про приєднання, оскільки окрему апеляційну скаргу слід подавати через суд першої інстанції, і вона не потрапить в апеляційний суд до 1 липня 2014 р.) та з клопотанням про поновлення строків на апеляційне оскарження рішення суду першої інстанції (у зв'язку з тим, що внаслідок розлучення з чоловіком вона не знала про розгляд у суді справи, яка стосується її прав та законних інтересів).

Запитання:

1. Спробуйте спрогнозувати, яке рішення ухвалить суд апеляційної інстанції за наслідками розгляду в судовому засіданні від 01 липня 2014 р. заяви Сенчук І.М. про приєднання до апеляційної скарги та клопотання про поновлення строків на апеляційне оскарження рішення суду?
2. Як апеляційний суд має вирішити питання в судовому засіданні від 01 липня 2014 р. заяву та клопотання Сенчук І. М.?
3. Уявіть себе адвокатом Сенчук І. М. Що б ви порадили їй зробити, якщо б разом з нею приїхали до Сенчук П. О, ознайомилися з документами та дізналися про зазначені обставини справи?
4. В чому полягає право на доступ до суду, як воно співвідноситься з правом на оскарження судових рішень?

КАЗУС 4

Банк звернувся до суду з позовом до Безушко С. В. про стягнення заборгованості за кредитним договором. У порядку ч. 6 ст. 187 ЦПК України суд перевірів зареєстроване місце проживання відповідача та направив повістку про виклик у судові засідання. Повістка повернулася до суду з відміткою поштового відділення «за закінченням терміну зберігання». Згідно з ст. 128 ЦПК України суд вважав, що судовий виклик здійснено належним чином, та ухвалив у справі заочне рішення. Через півроку Безушко С. В. подав до суду заяву про перегляд заочного рішення, в якій клопотав про поновлення пропущеного процесуального строку на подання такої заяви та зазначав про обставини, внаслідок яких не з'явився в судові засідання, а саме, що він виїжджав на заробітки за кордон на півроку. Просив скасувати заочне рішення у справі та призначити справу до судового розгляду в загальному порядку. Ухвалою суду заяву про перегляд заочного рішення було залишено без руху на тій підставі, що заявник лише вказав про поважні причини неявки в судові засідання, але не зазначив про докази, якими він обґрунтовує свої заперечення проти

вимог банку. Безушко С. В. було надано строк на усунення недоліків, але в зазначений строк заявник недоліків не усунув, унаслідок чого заява про перегляд заочного рішення була повернута Безушко С. В. Протягом 5 днів після отримання ухвали суду про повернення заяви про перегляд заочного рішення Безушко С. В. подав апеляційну скаргу на заочне рішення суду.

Запитання:

1. Чи прийме апеляційний суд до розгляду апеляційну скаргу Безушко С. В.?

2. Чи можна вважати, що відповідач був належним чином повідомлений про час і місце розгляду справи? Проаналізуйте зазначене питання з науково-теоретичної точки зору. Прийміть до уваги, з одного боку, строки розгляду справ у суді та принцип доступності правосуддя як право кожного на розгляд його справи в суді у розумний строк, а з другого — принцип гласності судового процесу як право кожного знати про розгляд справи щодо нього у суді. Як Ви вважаєте, саме лише неналежне повідомлення відповідача про розгляд справи в суді може бути підставою для скасування рішення суду в апеляційній інстанції?

3. Проаналізуйте форму і зміст апеляційної скарги у даній ситуації.

4. Визначте об'єкт та суб'єктів апеляційного оскарження.

5. Перелічіть стадії розгляду справи судом апеляційної інстанції в цивільному процесі.

6. Назвіть права та обов'язки учасників справи під час провадження в суді апеляційної інстанції.

КАЗУС 5

При розгляді справи в апеляційній інстанції надійшла заява від позивача про те, що секретар судового засідання у суді першої інстанції перебуває у близьких стосунках з представником відповідача, що підтверджується відповідними фотознімками, розміщеними в соціальній мережі, копії яких надані до матеріалів справи.

Запитання:

1. Які дії, передбачені ЦПК, може вжити суд стосовно секретаря судового засідання?

2. Чи вплине даний факт на вирішення питання про законність рішення суду першої інстанції?

Касаційне провадження

КАЗУС 1

У березні 2019 року Філіпов А. та його представник звернулися до Верховного Суду з касаційною скаргою на ухвалу Донецького апеляційного суду від 05 лютого 2019 року справі за позовом Філіпов А. до Акціонерного товариства «ДТЕК Донецькі електромережі» про стягнення заборгованості по заробітній платі, компенсації за невикористану відпустку, середнього заробітку за час вимушеного прогулу за затримку видачі трудової книжки, зобов'язання вчинити певні дії.

Ухвалою Верховного Суду від 25 березня 2019 року касаційну скаргу Філіпова А. та його представника залишено без руху та надано строк для усунення наявного у ній недоліку щодо сплати судового збору. Проте, конверт разом з копією ухвали Верховного Суду від 25 березня 2019 року про залишення касаційної скарги без руху повернувся до суду із відміткою «за закінченням терміну зберігання».

30 травня 2019 року Верховний Суд у складі судді Касаційного цивільного суду розглянув касаційну скаргу Філіпова А. та його представника на ухвалу Донецького апеляційного суду від 05 лютого 2019 року. Крім того, суд дійшов висновку, що Філіпов А. та його представник не отримали копію ухвали Верховного Суду від 25 березня 2019 року про залишення касаційної скарги без руху, тобто вони не знали про її існування та не могли усунути недолік, зазначений в ухвалі. Тому Верховний Суд вирішив повернути касаційну скаргу скаргжникові.

Запитання:

1. Дайте оцінку діям судді Верховного Суду з точки зору чинного законодавства.
2. Чи були підстави залишати касаційну скаргу без руху?
3. Назвіть випадки залишення касаційної скарги без руху та повернення касаційної скарги.
4. Яку ухвалу Ви б постановили, будучи суддею Верховного Суду?
5. Перелічіть суб'єктів, які мають право касаційного оскарження.
6. Розкрийте форму і зміст касаційної скарги.
7. Проаналізуйте заяви та клопотання, які може подати до суду особа, яка подала касаційну скаргу.

КАЗУС 2

Кушнір І. звернувся до суду з позовом до державного підприємства науково-виробничого комплексу «Фотоприлад» про поновлення на роботі, стягнення середнього заробітку за час вимушеного прогулу та відшкодування моральної шкоди.

Рішенням Соснівського районного суду м. Черкас від 23 листопада 2011 року у задоволенні позову відмовлено.

Ухвалою Апеляційного суду Черкаської області від 30 січня 2012 року рішення Соснівського районного суду м. Черкас від 23 листопада 2011 року залишено без змін.

Ухвалою Вишого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 10 травня 2012 року касаційну скаргу Кушнір І. відхилено, рішення Соснівського районного суду м. Черкас від 23 листопада 2011 року та ухвалу Апеляційного суду Черкаської області від 30 січня 2012 року залишено без змін.

У березні 2019 року Кушнір І. звернувся до Верховного Суду з касаційною скаргою на рішення Соснівського районного суду м. Черкас від 23 листопада 2011 року, ухвалу Апеляційного суду Черкаської області від 30 січня 2012 року та ухвалу Вишого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 10 травня 2012 року.

Верховний Суд у складі судді Касаційного цивільного суду розглянув касаційну скаргу Кушнір І. в частині оскарження рішення Соснівського районного суду м. Черкас від 23 листопада 2011 року та ухвали Апеляційного суду Черкаської області від 30 січня 2012 року та постановив ухвалу про залишення судового рішення суду першої інстанції та ухвали суду апеляційної інстанції без змін, а скаргу без задоволення.

Запитання:

1. Чи вірно Верховний Суд реалізував свої повноваження?
Відповідь обґрунтуйте.

2. Які вимоги пред'являються до ухвал Верховного Суду?

3. Які Вам відомі стадії касаційного перегляду?

4. Перелічіть повноваження суду касаційної інстанції.

КАЗУС 3

21 лютого 2019 року Верховний Суд у складі судді Касаційного цивільного суду розглянув касаційну скаргу Петрук Н. в частині оскарження ухвали Дніпровського апеляційного суду від 16 лютого 2018 року та ухвали Дніпровського апеляційного суду від 17 жовтня 2018 року у справі за позовом Петрук Н. до публічного акціонерного

товариства «Банк Форум» про стягнення заробітної палати, середньомісячного заробітку, встановив, що Петрук Н. подав 13 лютого 2019 року до Верховного Суду касаційну скаргу на ухвалу Дніпровського апеляційного суду від 16 лютого 2018 року, ухвалу Дніпровського апеляційного суду від 17 жовтня 2018 року та постанову Дніпровського апеляційного суду від 08 січня 2019 року.

Ухвалою Дніпровського апеляційного суду від 16 лютого 2018 року апеляційну скаргу публічного акціонерного товариства «Банк Форум» (далі - ПАТ «Банк Форум») залишено без руху та надано строк для усунення недоліків.

Ухвалою Дніпровського апеляційного суду від 17 жовтня 2018 року апеляційну скаргу ПАТ «Банк Форум» прийнято до провадження та призначено до апеляційного розгляду.

Однією з основних засад судочинства є забезпечення права на касаційне оскарження судового рішення у випадках, встановлених законом (пункт 8 частини другої статті 129 Конституції України, пункт 9 частини третьої статті 2 ЦПК України). Європейський суд з прав людини зауважує, що спосіб, у який стаття 6 Конвенції застосовується до апеляційних та касаційних судів, має залежати від особливостей процесуального характеру, а також до уваги мають бути взяті норми внутрішнього законодавства та роль касаційних судів у них. Вимоги до прийнятності апеляції з питань права мають бути більш жорсткими ніж для звичайної апеляційної скарги. З урахуванням особливого характеру ролі Верховного Суду як касаційного суду, процедура, яка застосовується у Верховному Суді, може бути більш формальною (LEVAGES PRESTATIONS SERVICES v. FRANCE, № 21920/93, § 45, ЄСПЛ, від 23 жовтня 1996 року; BRUALLA GOMEZ DE LA TORRE v. SPAIN, № 26737/95, § 37, 38, ЄСПЛ, від 19 грудня 1997 року).

Оскаржені ухвала Дніпровського апеляційного суду від 16 лютого 2018 року про залишення апеляційної скарги без руху та ухвала Дніпровського апеляційного суду від 17 жовтня 2018 року про прийняття до провадження та призначення до апеляційного розгляду не підлягають касаційному оскарженню. Тому у відкритті касаційного провадження за касаційною скаргою ОСОБА_1 в частині оскарження ухвали Дніпровського апеляційного суду від 16 лютого 2018 року та ухвали Дніпровського апеляційного суду від 17 жовтня 2018 року слід відмовити.

Запитання:

1. Чи правильні дії судді Верховного Суду?
2. Які рішення і ухвали підлягають касаційному оскарженню?

3. Перелічіть рішення і ухвали, які не підлягають касаційному оскарженню.

4. Розкрийте порядок прийняття постанов судом касаційної інстанції.

КАЗУС 4

03 квітня 2019 року Верховний Суд у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду: головуючого (суддя-доповідач), суддів, учасники справи: позивач – Ковшар О., відповідач - Сихівський районний суд м. Львова, розглянув у порядку спрощеного позовного провадження касаційну скаргу Ковшар О. на ухвалу апеляційного суду Львівської області від 12 березня 2018 року, де встановив, що у листопаді 2017 року Ковшар О. звернулася до суду із позовом до Сихівського районного суду м. Львова про визнання дій, бездіяльності в цивільній справі № 464/8904/14-ц протиправною, посилаючись на те, що з 20 листопада 2015 року нею не отримано рішення Сихівського районного суду м. Львова у вказаній справі.

Ухвалою Франківського районного суду м. Львова від 27 листопада 2017 року відмовлено у відкритті провадження у справі. Відмовляючи у відкритті провадження у справі суд першої інстанції виходив з того, що справа не підлягає розгляду в порядку цивільного судочинства.

Ухвалою апеляційного суду Львівської області від 12 березня 2018 року апеляційну скаргу Ковшар О. визнано неподаною та повернуто заявнику. Визнаючи апеляційну скаргу неподаною, суд апеляційної інстанції виходив із того, що Ковшар О. у встановлений судом строк не усунула недоліки апеляційної скарги.

У травні 2018 року Ковшар О. подала касаційну скаргу до Верховного Суду, у якій, посилаючись на неправильне застосування судом норм матеріального права та порушення норм процесуального права, просить скасувати ухвалу суду апеляційної інстанції та направити справу до апеляційного суду для відкриття провадження.

Ухвалою Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду від 27 червня 2018 року відкрито касаційне провадження в указаній справі і витребувано справу №465/6874/17 з Франківського районного суду м. Львова.

Ухвалою Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду від 11 березня 2019 року справу за позовом Ковшар О. до Сихівського районного суду м. Львова про визнання бездіяльності протиправною, призначено до розгляду. Касаційна скарга мотивована тим, що ухвала апеляційного суду від 09 січня 2018 року не

відповідала процесуальному закону, оскільки в ній не викладені обставини справи, не викладений предмет позову, що не дало можливості заявнику виконати вимоги ухвали в частині сплати судового збору. Заперечень на касаційну скаргу не надходило.

Судом встановлено, що ухвалою апеляційного суду Львівської області від 09 січня 2018 року апеляційну скаргу Ковшар О. залишено без руху з підстав її невідповідності вимогам статей 356 ЦПК України, а також відсутності копій скарги та доданих письмових матеріалів відповідно до кількості учасників справи; документів, що підтверджують сплату судового збору у встановлених порядку і розмірі, або документів, які підтверджують підстави звільнення від сплати судового збору відповідно до закону; доказів, що підтверджують дату отримання копії оскаржуваного судового рішення суду першої інстанції (за наявності). Копія вказаної ухвали була отримана заявником 22 лютого 2018 року, про що свідчить повідомлення про вручення поштового відправлення, яке знаходиться в матеріалах справи, проте вимоги ухвали не виконано.

Ухвалою апеляційного суду Львівської області від 12 березня 2018 року апеляційну скаргу Ковшар О. визнано неподаною та повернуто заявнику відповідно до вимог частини третьої статті 185, статті 357 ЦПК України.

Залишаючи апеляційну скаргу без руху, апеляційний суд виходив, зокрема, з того, що позивачем не сплачено судовий збір у розмірі 320 грн. 00 коп. Як вбачається з матеріалів справи, Ковшар О. звернулася до суду з позовом про визнання дій, бездіяльності Сихівського районного суду м. Львова протиправною, тобто належить до категорії осіб, які звільнені від сплати судового збору. Апеляційний суд не врахував наведеного та безпідставно поклав на неї обов'язок зі сплати судового збору і, відповідно, безпідставно визнав її апеляційну скаргу неподаною та повернув її.

Відповідно до статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру.

Європейський суд з прав людини зауважує, що процесуальні норми призначені забезпечити належне відправлення правосуддя та дотримання принципу правової визначеності, а також про те, що сторони повинні мати право очікувати, що ці норми застосовуються. Принцип правової визначеності застосовується не лише щодо сторін,

але й щодо національних судів (DIYA 97 v. UKRAINE, №19164/04, § 47, ЄСПЛ, від 21 жовтня 2010 року).

Запитання:

1. Яку постанову, на Вашу думку, слід винести судді Верховного Суду?
2. Проаналізуйте порядок прийняття постанов судом касаційної інстанції.
3. Розкрийте складові частини та зміст постанови суду касаційної інстанції.
4. Назвіть межі розгляду справи судом касаційної інстанції.

**Підстави перегляду судових рішень
за нововиявленими або виключними обставинами**

КАЗУС 1

11.12.2018 р. Позивач Паладюк В. звернувся до Кагарлицького районного суду Київської області із заявою про перегляд рішення у зв'язку з нововиявленими обставинами посилаючись на те, що згідно рішення Кагарлицького районного суду Київської області від 22.06.2017 року з нього стягнуто на користь Галіп Л. на утримання неповнолітнього сина Миколи аліменти в розмірі 1200 грн. щомісячно, але не менше 30 % прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку, починаючи з 07.06.2017 року і до досягнення дитиною повноліття. Цим рішенням було встановлено, що з серпня 2012 року по серпень 2016 року позивач мав подружні стосунки та проживав однією сім'єю із Галіп Л. без реєстрації шлюбу і від фактичних шлюбних відносин у них народився син Микола.

Не погоджуючись із рішенням суду він звернувся до суду із позовом про оспорювання батьківства. Рішенням Кагарлицького районного суду від 11.09.2018 року позов про оспорювання батьківства задоволено та виключено з актового запису №5 від 04.10.2013 року про народження Миколи, вчиненого виконавчим комітетом Кузьминецької сільської ради Кагарлицького району Київської області, відомість про те, що батьком є –Паладюк В.

Рішення набрало законної сили 18.10.2018 року.

Позивачу Паладюку В. не було відомо про те, що він не є батьком Миколи, оскільки про це він впевнився лише після ознайомлення 28.11.2018 року з рішенням суду від 11.09.2018 року, а тому просить скасувати рішення від 22.06.2017 року про стягнення аліментів у зв'язку з нововиявленими обставинами.

Запитання:

1. Яке судове рішення має ухвалити Кагарлицький районний суд Київської області? Відповідь обґрунтуйте.

2. З урахуванням правових позицій, викладених в Постанові Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про застосування цивільного процесуального законодавства при перегляді судових рішень у зв'язку з нововиявленими обставинами» від 30.03.2012 року № 4, поясніть, як Ви розумієте «нововиявлені обставини» і «нові обставини»?

3. Які є підстави для перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами?

4. Які є підстави для перегляду судових рішень у зв'язку з виключними обставинами?

5. Які строки подання заяв про перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами, встановлені Цивільним процесуальним кодексом України?

КАЗУС 2

У вересні 2016 року Головатюк В. М. звернувся до суду з позовом до Запорізького міського голови Буряка В. В., Комунальної установи «Міська клінічна лікарня екстреної та швидкої медичної допомоги міста Запоріжжя», Запорізької міської ради, третя особа – Департамент охорони здоров'я Запорізької міської ради, про визнання незаконним та скасування розпорядження Запорізького міського голови про звільнення, поновлення на роботі, стягнення середнього заробітку за час вимушеного прогулу та моральної шкоди.

Рішенням Жовтневого районного суду м. Запоріжжя від 20 грудня 2016 року позовні вимоги задоволено частково. Визнано незаконним та скасовано розпорядження Запорізького міського голови № 2268к/ від 23 серпня 2016 року про звільнення Головатюка В. М. з посади головного лікаря КУ «Міська клінічна лікарня екстреної та швидкої медичної допомоги міста Запоріжжя». Поновлено Головатюка В. М. на посаді головного лікаря КУ «Міська клінічна лікарня екстреної та швидкої медичної допомоги міста Запоріжжя». Стягнуто з КУ «Міська клінічна лікарня екстреної та швидкої медичної допомоги міста Запоріжжя» на користь Головатюка В. М. середній заробіток за час вимушеного прогулу з 23 серпня 2016 року по 20 грудня 2016 року в сумі 62 409,36 грн. Стягнуто з Запорізького міського голови Буряка В. В. на користь Головатюка В. М. моральну шкоду в розмірі 1 000 грн. Вирішено питання про розподіл судового збору. Дopusнено негайне виконання рішення суду в частині поновлення на роботі

Головатюка В. М. на посаді головного лікаря КУ «Міська клінічна лікарня екстреної та швидкої медичної допомоги міста Запоріжжя» і стягнення середнього заробітку за час вимушеного прогулу у межах суми платежу за один місяць. У решті позовних вимог відмовлено.

Рішенням апеляційного суду Запорізької області від 01 березня 2017 року рішення Жовтневого районного суду м. Запоріжжя від 20 грудня 2016 року скасовано та ухвалено нове рішення, яким в задоволенні позовних вимог відмовлено. Вирішено питання про розподіл судового збору.

Рішенням Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 06 вересня 2017 року рішення апеляційного суду Запорізької області від 01 березня 2017 року скасовано. Рішення Жовтневого районного суду м. Запоріжжя від 20 грудня 2016 року скасовано в частині стягнення з Запорізького міського голови Буряка В. В. на користь Головатюка В. М. моральної шкоди в розмірі 1 000 грн. та ухвалено в цій частині нове рішення. В задоволенні позовних вимог Головатюка В. М. до Запорізького міського голови Буряка В. В., КУ «Міська клінічна лікарня екстреної та швидкої медичної допомоги міста Запоріжжя», Запорізької міської ради, третя особа – Департамент охорони здоров'я Запорізької міської ради, про стягнення моральної шкоди відмовлено. В іншій частині рішення Жовтневого районного суду м. Запоріжжя від 20 грудня 2016 року залишено в силі.

До Верховного Суду надійшла заява Запорізького міського голови Буряка В. В. про перегляд за нововиявленими обставинами рішення Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 06 вересня 2017 року. В заяві Запорізький міський голова Буряк В. В. просив скасувати рішення Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 06 вересня 2017 року та ухвалити нове рішення, яким залишити без змін рішення апеляційного суду.

Запитання:

1. Яке судове рішення має прийняти Верховний Суд за наслідками перевірки заяви Запорізького міського голови Буряка В. В. на відповідність вимогам ст. 425 Цивільного процесуального кодексу України?

2. Які недоліки заяви про перегляд за нововиявленими обставинами рішення Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 06 вересня 2017 року має усунути Запорізький міський голова Буряк В. В. та в які строки?

3. До якого суду має подаватися заява про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами?

4. Яка форма та зміст заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами, визначена Цивільним процесуальним кодексом України?

5. Чи сплачується судовий збір за подання заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами?

Процесуальні питання, пов'язані з виконанням судових рішень у цивільних справах та рішень інших органів (посадових осіб). Судовий контроль за виконанням судових рішень.

КАЗУС 1

Розглянувши у відкритому судовому засіданні, в місті Біла Церква, в залі суду №5 цивільну справу за позовом Мафтуляка О. М. до Білоцерківського районного територіального центру надання соціальних послуг про поновлення на роботі та стягнення заробітної плати за час вимушеного прогулу, суд ухвалив: Позов задовольнити частково. Скасувати Наказ №69 к від 01.11.2018 року про звільнення з роботи Мафтуляка О. М. Поновити Мафтуляка О. М. на посаді водія Білоцерківського районного територіального центру надання соціальних послуг. Стягнути з Білоцерківського районного територіального центру надання соціальних послуг на користь Мафтуляка О. М. середній заробіток за час вимушеного прогулу в сумі 14005 грн. 12 коп. В решті позову відмовити. Рішення суду в частині поновлення на роботі Мафтуляка О. М. підлягає до негайного виконання. Стягнути з Білоцерківського районного територіального центру надання соціальних послуг в дохід держави судовий збір в сумі 1921 грн.

Запитання:

1. Чи правомірне рішення ухвалив суд, допустивши негайне поновлення на роботі Мафтуляка О. М., якщо Білоцерківський районний територіальний центр надання соціальних послуг має намір оскаржити це рішення в апеляційному порядку?

2. Що означає «негайне виконання судових рішень»?

3. В яких випадках суд може допустити негайне виконання судових рішень?

4. Як звернути судові рішення до виконання?

5. Який порядок формування виконавчого листа?

КАЗУС 2

02.07.2018 року державний виконавець звернувся до суду із поданням, по якому просить суд тимчасово обмежити у праві виїзду за кордон без вилучення паспортного документа – Крисько О. О. Вимоги обґрунтовував тим, що 09.02.2018 року винесено постанову про відкриття виконавчого провадження та зобов'язано боржника подати декларацію про доходи та майно, попереджено Крисько О. О. про відповідальність за неподання такої декларації або внесення до неї завідомо неправдивих відомостей.

Державний виконавець зазначає, що рішення боржником не виконано, декларацію не надано, будь яких дій спрямованих на його виконання не здійснено. Під час виконання судового рішення державним виконавцем встановлено наявність майна, а саме двох автомобілів які оголошено в розшук. За боржником зареєстровано домоволодіння, що розташовано в місті Одеса по провулку Леваневського,1. Під час виходу державним виконавцем за вищезазначеною адресою не виявлено боржника та належного йому майна. Згідно відповіді Державної фіскальної служби № 1111 від 12.02.2018 року боржник є засновником та отримує дохід у ТОВ «Інтек» однак борг не сплачує. Посилаючись на те, що боржником рішення суду не виконано, боржник ухиляється від його виконання, не вживає заходів щодо виконання за рахунок майна і доходів, державний виконавець просив суд тимчасово обмежити у праві виїзду за кордон без вилучення паспорта для виїзду за кордон боржника Крисько О. О. до виконання зобов'язань, покладених на нього згідно виконавчого листа від 22.01.2018 року виданого Приморським районним судом м. Одеса.

Приморським районним судом м. Одеса було встановлено, що матеріали справи не містять доказів на підтвердження отримання боржником постанови про відкриття виконавчого провадження, а є лише посилання на список рекомендованих листів № 18, які надсилалися Крисько О. О., проте не були ним отримані.

Запитання:

1. Що розуміється під поняттям «ухилення від виконання зобов'язань, покладених на боржника рішенням»? Якими діями (бездіяльністю) це можна підтвердити?

2. Яким критеріям має відповідати тимчасове обмеження у праві виїзду за кордон за ухилення від виконання зобов'язань?

3. Яким Законом України регулюється порядок виконання судових рішень?

4. Яке рішення має прийняти суд у цій справі?

КАЗУС 3

Рішенням місцевого загального суду за позовом "Депо-Банк" до Липки про стягнення заборгованості за кредитним договором, було стягнуто з Липки на користь "Депо-Банк" витрати по оплаті судового збору в розмірі 200 гривень. Рішення суду не було оскаржено. Після набрання рішенням законної сили відбулася реорганізація "Депо-Банку" шляхом приєднання до "Індібанку», котрий і став правонаступником всіх прав та обов'язків "Депо-Банку". Оскільки рішення так і не було виконане позивачем, "Індібанк" звернувся до суду із заявою про заміну сторони виконавчого провадження. Суд відмовив у задоволенні заяви про заміну сторони виконавчого провадження, оскільки принцип обов'язковості судового рішення позбавляє осіб, які не брали участі у справі, можливості звертатися до суду із будь-якими заявами.

Зпитання:

1. Обґрунтуйте з посиланням на законодавство чи правомірне рішення прийняв суд?
2. Чи передбачена нормами ЦПК можливість заміни сторони виконавчого провадження? Якщо так, то в яких випадках?

Відновлення втраченого судового провадження**КАЗУС 1**

Ухвалою судді місцевого загального суду 11.10.2018 року в ініційовано розгляд справи про відновлення втраченого судового провадження у цивільній справі 2006 року за позовом Литніка до Сененка про розірвання договору довічного утримання. Вищевказаною ухвалою встановлено, що цивільна справа знищена у зв'язку з закінченням строку зберігання. Відновлення втраченого судового провадження необхідно для розгляду заяви про перегляд заочного рішення. Розгляд питання про відновлення втраченого судового провадження проведено з повідомленням всіх учасників справи.

Під час розгляду питання про відновлення втраченого провадження судом неодноразово викликались сторони, які приймали участь у вищевказаній справі, проте останні в судове засідання не з'явились та документів, які були подані ними при розгляді справи та надіслані (видані) судом до втрати провадження, до суду надані не були.

Запитання:

1. Обґрунтуйте з посиланням на законодавство чи може суд в даній ситуації прийняти рішення про відновлення втраченого судового провадження?

2. Чи має право суддя відкривати провадження про відновлення втраченого судового провадження з власної ініціативи?

3. Чи має право суддя застосувати заходи впливу до осіб, що не з'явились в судові засідання та не надали суду необхідні документи?

КАЗУС 2

У провадженні одного із місцевих загальних судів АР Крим знаходилась цивільна справа за позовом Соніна до ДП «Приморська залізниця» про визнання недійсними і скасування трудових контрактів. Судом було ухвалено рішення, відповідно до якого позов задоволено частково. Рішенням Апеляційного суду АР Крим було скасовано рішення місцевого суду та відмовлено у позові. У лютому 2014 року, на адресу Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ надійшла касаційна скарга позивача. Ухвалою Верховного Суду від 30.08.2018 р. копії отриманих матеріалів було направлено до Апеляційного суду м. Києва для визначення територіальної підсудності. Ухвалою Київського апеляційного суду від 08.11.2018 р. визначено Оболонський районний суд м. Києва з метою забезпечення розгляду питання про відновлення втраченого судового провадження у вищевказаній цивільній справі.

Судом встановлено, що матеріали справи знаходяться в апеляційному суді АР Крим, і не можуть бути надані на розгляд до Верховного Суду для розгляду касаційної скарги по суті. Матеріали справи, які надані Оболонському районному суду м. Києва для вирішення питання про відновлення втраченого провадження, містять лише копії вищевказаних судових рішень та касаційної скарги. Інші документи до матеріалів справи не подавались. В судові засідання жодна сторона так і не з'явилась.

Запитання:

1. Обґрунтуйте з посиланням на законодавство яке рішення може прийняти суд в даній ситуації?

2. Чи змінилась би Ваша відповідь, якби відновлення втраченого судового провадження було ініційовано виключно в частині відновлення рішення суду?

2. Чи може суд допитати як свідків осіб, які входили до складу суду, що розглядав справу, з якої втрачено провадження.

Навчальне видання

ЦИВІЛЬНЕ ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

Казуси

Навчально-методичний посібник

Підписано до друку ..2019 р. Формат 60 × 84/16.
Папір офсетний. Друк різнографічний. Умовн. друк. арк. .
Обл.-вид. арк. . Зам. . Тираж 100 прим.
Друкарня Чернівецького національного університету
58012, Чернівці, вул. Коцюбинського, 2

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 891 від 08.04.2002 р.